

॥ महान्यासः ॥

॥ पञ्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम् ॥

ओङ्कारमन्त्रसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः।

कामदं मोक्षदं तस्मै नकाराय नमो नमः ॥ १ ॥

नमस्ते रुद्र मन्यव उतो त इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने
बाहुभ्यामुत ते नमः ॥ या त इषुः शिवतमा शिवं बभूव ते धनुः।
शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय ॥

(EAST)

कं खं गं घं ङं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय।
पूर्वाङ्गरुद्राय नमः।

महादेवं महात्मानं महापातकनाशनम्।

महापापहरं वन्दे तस्मै मकाराय नमो नमः ॥ २ ॥

अपैतु मृत्युरमृतं न आगन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पूर्णं
वनस्पतेरिवाभिः शीयतां रयिः स च तान्नः शचीपतिः।

(SOUTH)

चं छं जं झं ञं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय।
दक्षिणाङ्गरुद्राय नमः।

शिवं शान्तं जगन्नाथं लोकानुग्रहकारणम्।

शिवमेकं परं वन्दे तस्मै शिकाराय नमो नमः ॥ ३ ॥

ॐ। निधनपतये नमः। निधनपतान्तिकाय नमः। ऊर्ध्वाय
नमः। ऊर्ध्वलिङ्गाय नमः। हिरण्याय नमः। हिरण्यलिङ्गाय

नमः। सुवर्णाय नमः। सुवर्णलिङ्गाय नमः। दिव्याय नमः।
 दिव्यलिङ्गाय नमः। भवाय नमः। भवलिङ्गाय नमः। शर्वाय नमः।
 शर्वलिङ्गाय नमः। शिवाय नमः। शिवलिङ्गाय नमः। ज्वलाय
 नमः। ज्वललिङ्गाय नमः। आत्माय नमः। आत्मलिङ्गाय नमः।
 परमाय नमः। परमलिङ्गाय नमः। एतत्सोमस्य सूर्यस्य सर्वलिङ्गं
 स्थापयति पाणिमन्त्रं पवित्रम्।

(WEST)

टं ठं डं ढं णं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय।
 पश्चिमाङ्गरुद्राय नमः।

वाहनं वृषभो यस्य वासुकिः कण्ठभूषणम्।

वामे शक्तिधरं वन्दे वकाराय नमो नमः ॥ ४ ॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश
 तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥

(NORTH)

तं थं दं धं नं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय।
 उत्तराङ्गरुद्राय नमः।

यत्र कुत्र स्थितं देवं सर्वव्यापिनमीश्वरम्।

यल्लिङ्गं पूजयेन्नित्यं यकाराय नमो नमः ॥ ५ ॥

प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायस्व ॥ नमो
 रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि।

(UPWARDS)

पं फं बं भं मं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय।

ऊर्ध्वाङ्गरुद्राय नमः।

॥ पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता
पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम् ॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि। तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥

संवर्ताग्नि-तटित्प्रदीप्त-कनक-प्रस्पर्धि-तेजोरुणम्
गम्भीरध्वनि-सामवेदजनकं ताम्राधरं सुन्दरम्।
अर्धेन्दुद्युति-लोल-पिङ्गल-जटाभार-प्रबोद्धोदकम्
वन्दे सिद्धसुरासुरेन्द्रनमितं पूर्वं मुखं शूलिनः॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गमुखाय नमः। (EAST)

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।
सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

कालाभ्रभ्रमराञ्जन-द्युतिनिभं व्यावृत्तपिङ्गेक्षणम्
कर्णोद्भासित-भोगिमस्तकमणि-प्रोद्भिन्नदंष्ट्राङ्कुरम्।
सर्पप्रोतकपाल-शुक्तिशकल-व्याकीर्णताशेखरम्
वन्दे दक्षिणमीश्वरस्य वदनं चाथर्वनादोदयम्॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गमुखाय नमः। (SOUTH)

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।
भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नमः॥

प्रालेयाचलमिन्दुकुन्द-धवलं गोक्षीरफेनप्रभम्
 भस्माभ्यङ्गमनङ्गदेहदहन-ज्वालावली-लोचनम् ।
 विष्णु-ब्रह्म-मरुद्गणार्चितपदं ऋग्वेदनादोदयम्
 वन्देऽहं सकलं कलङ्करहितं स्थाणोर्मुखं पश्चिमम्॥
 ॐ नमो भगवते रुद्राय । पश्चिमाङ्गमुखाय नमः । (WEST)

वा॒म॒दे॒वाय॒ नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॒ नमः॑ श्रे॒ष्ठाय॒ नमो॑ रु॒द्राय॒ नमः॑ का॒लाय॒
 नमः॑ क॒ल॒वि॒कर॒णाय॒ नमो॑ ब॒ल॒वि॒कर॒णाय॒ नमो॑ ब॒लाय॒ नमो॑
 ब॒ल॒प्र॒मथ॒नाय॒ नमः॑ स॒र्व॒भू॒त॒द॒म॒नाय॒ नमो॑ म॒नो॒न्म॒नाय॒ नमः॑ ॥

गौरं कुङ्कुमपङ्कितं सुतिलकं व्यापाण्डुमण्डस्थलम्
 भ्रूविक्षेप-कटाक्षवीक्षण-लसत्-संसक्तकर्णोत्पलम् ।
 स्निग्धं विम्बफलाधरं प्रहसितं नीलालकालङ्कृतम्
 वन्दे याजुषवेदघोषजनकं वक्त्रं हरस्योत्तरम्॥
 ॐ नमो भगवते रुद्राय । उत्तराङ्गमुखाय नमः । (NORTH)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां
 ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम्॥

व्यक्ताव्यक्तनिरूपितं च परमं षड्विंशतत्त्वाधिकम्
 तस्मादुत्तर-तत्त्वमक्षरमिति ध्येयं सदा योगिभिः ।
 ओङ्कारादि समस्तमन्त्रजनकं सूक्ष्मातिसूक्ष्मं परम्
 वन्दे पञ्चममीश्वरस्य वदनं खव्यापि तेजोमयम्॥
 ॐ नमो भगवते रुद्राय । ऊर्ध्वाङ्गमुखाय नमः । (UPWARDS)

॥ केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः ॥

या ते॑ रु॒द्र शि॒वा त॒नूर॑घो॒राऽपा॑पकाशिनी ।
तया॑ नस्त॒नुवा॒ शन्त॑मया॒ गिरि॑शन्ता॒भिचा॑कशीहि ॥
शिखायै नमः ॥ (TUFT)

अ॒स्मिन् म॒ह॒त्य॒र्णवै॑ऽन्तरिक्षे भ॒वा अधि॑ ।
तेषां॑ सहस्रयोजनेऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि ॥
शिरसे नमः ॥ (TOP OF HEAD)

स॒हस्रा॑णि सहस्रशो ये रु॒द्रा अधि॑ भूम्याम् ।
तेषां॑ सहस्रयोजनेऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि ॥
ललाटाय नमः ॥ (FOREHEAD)

ह॒सः शु॒चिष॑द्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् ।
नृष॑द्वरसदृ॒तस॑द्यौम॒सद॑ब्जा गो॒जा ऋ॒तजा॑ अ॒द्रिजा॑ ऋ॒तं बृ॒हत् ॥
भ्रुवोर्मध्याय नमः ॥ (MIDDLE OF EYEBROWS)

त्र्य॒म्बकं॑ यजामहे सु॒गन्धिं॑ पु॒ष्टि॒वर्ध॑नम् ।
उ॒र्वा॒रु॒कमि॑व बन्ध॒नान्मृ॒त्योर्मु॒क्षीय॑ माऽमृतात् ॥
नेत्राभ्यां नमः ॥ (EYES)

नमः॑ स्नु॒त्याय॑ च प॒थ्याय॑ च नमः॑ का॒ठ्याय॑ च नी॒प्याय॑ च नमः॑ सू॒द्याय॑
च सर॒स्याय॑ च नमो॑ ना॒द्याय॑ च वैश॒न्ताय॑ च ।
कर्णाभ्यां नमः ॥ (EARS)

मा॒नस्तो॑के तन॒ये मा॒ न आ॒युषि॑ मा॒ नो गो॑षु मा॒ नो अ॒श्वेषु॑ रीरिषः ।
वी॒रान्मा॑ नो रु॒द्र भा॒मितो॑ऽव॒धीर्ह॒विष्म॑न्तो नम॒सा वि॒धेम॑ ते ॥

नासिकायै नमः ॥ (NOSE)

अवतत्य धनुस्त्व॑ सहस्राक्ष॑ शतै॑षुधे ॥
निशीर्य॑ शल्यानां॑ मुखा॑ शिवो नः॑ सुमना॑ भव ।
मुखाय नमः ॥ (FACE)

नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः॑ शर्वा॑ अधः, क्षमाच॒राः ।
तेषां॑ सहस्रयोजनेऽवधन्वा॑नि तन्मसि ॥
कण्ठाय नमः ॥ (NECK)

नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिव॑ रुद्रा उप॑श्रिताः ।
तेषां॑ सहस्रयोजनेऽवधन्वा॑नि तन्मसि ॥
उपकण्ठाय नमः ॥ (LOWER NECK)

नमस्ते अ॒स्त्वायु॑धा॒याना॑तताय धृ॒ष्णवे॑ ।
उ॒भाभ्या॑मु॒त ते नमो॑ बा॒हुभ्यां॑ तव॒ धन्व॑ने ॥
बाहुभ्यां नमः ॥ (SHOULDERS)

या ते हे॒तिर्मी॑दुष्ट॒म ह॒स्ते ब॒भूव॑ ते धनुः ।
तयाऽस्मान् वि॒श्वत॑स्त्वम॒यक्ष॑मया परि॒ब्रुज ॥
उपबाहुभ्यां नमः ॥ (ELBOW TO WRIST)

परि॒णो रु॒द्रस्य॑ हे॒तिर्वृ॑णक्तु परि॒ त्वेष॑स्य दुर्म॒तिर॑घा॒योः ।
अव॑ स्थि॒रा म॒घव॑द्ध्यस्तनुष्व॒ मीद्वि॑स्तो॒काय॑ तन॒याय॑ मृडय ॥
मणिबन्धाभ्यां नमः ॥ (WRISTS)

ये ती॒र्थानि॑ प्र॒चर॑न्ति सृ॒काव॑न्तो निष॒ङ्गिणः॑ ।
तेषां॑ सहस्रयोजनेऽवधन्वा॑नि तन्मसि ॥

हस्ताभ्यां नमः ॥ (HANDS)

सद्योजा॒तं प्र॒पद्या॒मि सद्योजा॒ताय॒ वै नमो॒ नमः॑ ।
भवे॒ भवे॒ नाति॑ भवे॒ भवस्व॒ माम् । भवोद्भवा॒य नमः॑ ॥

अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ॥ (ROLL RING FINGERS ON THUMBS)

वा॒मदे॒वाय॒ नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॒ नमः॑ श्रे॒ष्ठाय॒ नमो॑ रु॒द्राय॒ नमः॑ का॒लाय॒ नमः॑
कल॑विक॒रणा॒य नमो॑ बल॑विक॒रणा॒य नमो॑ ब॒लाय॒ नमो॑ बल॑प्रमथ॒नाय॒
नमः॑ सर्व॑भूतदम॒नाय॒ नमो॑ म॒नोन्म॑नाय॒ नमः॑ ॥

तर्जनीभ्यां नमः ॥ (ROLL THUMBS ON INDEX FINGERS)

अ॒घोरे॑भ्योऽथ॒ घोरे॑भ्यो॒ घोर॒घोर॑तरेभ्यः ।
सर्वै॑भ्यः सर्व॑शर्वै॑भ्यो॒ नमस्ते॑ अस्तु रु॒द्ररू॒पेभ्यः॑ ॥

मध्यमाभ्यां नमः ॥ (ROLL THUMBS ON MIDDLE FINGERS)

तत्पु॑रुषाय वि॒द्महे॑ महादे॒वाय॒ धीम॑हि ।
तन्नो॑ रु॒द्रः प्रचो॑दयात् ॥

अनामिकाभ्यां नमः ॥ (ROLL THUMBS ON RING FINGERS)

ई॒शानः॑ सर्व॑विद्यानामीश्वरः॑ सर्व॑भू॒तानां॑ ब्रह्माधि॑पतिर्ब्रह्म॒णो-
ऽधि॑पतिर्ब्रह्मा शि॒वो मे॑ अस्तु सदाशि॒वोम् ॥

कनिष्ठिकाभ्यां नमः ॥ (ROLL THUMBS ON LITTLE FINGERS)

नमो॑ हि॒रण्य॑बा॒हवे॑ हि॒रण्य॑वर्णा॒य हि॒रण्य॑रूपा॒य हि॒रण्य॑पतये॒-
ऽम्बिका॑पतये॒ उमा॑पतये॒ पशु॑पतये॒ नमो॑ नमः॑ ॥

करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ (RUB PALMS OVER ONE ANOTHER, FRONT AND

नमो॑ वः किरि॒केभ्यो॑ दे॒वाना॑ः हृद॑येभ्यः ॥

हृद॑याय नमः ॥ (HEART)

नमो॑ ग॒णेभ्यो॑ ग॒णप॑तिभ्यश्च वो नमः॑ ॥

पृ॒ष्ठाय नमः ॥ (BACK)

नम॑स्तक्ष॒भ्यो रथ॑का॒रेभ्य॑श्च वो नमः॑ ॥

कक्षा॑भ्यां नमः ॥ (ARMPIT TO WAIST)

नमो॑ हिर॑ण्यबा॒हवे॑ से॒नान्ये॑ दि॒शां च॒ पत॑ये नमः॑ ॥

पा॒र्श्वाभ्यां॑ नमः ॥ (TRUNK)

विज्यं॑ धनुः॒ कपर्दि॑नो॒ विश॑ल्यो॒ बाण॑वाः उ॒त ।

अने॑शन्न॒स्येष॑व आ॒भुर॑स्य निष॒ङ्गथिः॑ ॥

जठ॑राय नमः ॥ (STOMACH)

हि॒र॒ण्यग॑र्भः सम॑वर्त॒ताग्रै॑ भू॒तस्य॑ जा॒तः पति॑रेक॒ आसी॑त् ।

सदा॑धार॒ पृथि॑वीं द्यामु॒तेमां॑ कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ विधेम ॥

नाभ्यै॑ नमः ॥ (NAVEL)

मी॒ढुष्ट॑म॒ शिव॑तम॒ शिवो॑ नः सु॒मना॑ भव ।

पर॑मे वृ॒क्ष आ॒युध॑न्नि॒धाय॑ कृ॒त्तिं वसा॑न॒ आ च॑र॒ पिना॑कं बिभ्र॒दा ग॑हि ॥

कट्यै॑ नमः ॥ (WAIST)

ये भू॒ताना॑मधि॒पत॑यो वि॒शिखा॑सः कपर्दि॑नः ।

तेषा॑ः सह॒स्रयो॑जनेऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि ॥

गुह्या॑य नमः ॥ (UPPER REPRODUCTIVE ORGANS)

ये अ॒न्नेषु॑ वि॒विध्य॑न्ति पात्रै॑षु पिब॒तो जना॑न् ।

तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥

अण्डाभ्यां नमः ॥ (LOWER REPRODUCTIVE ORGANS)

स शिरा जातवेदा अक्षरं परमं पदम् ।

वेदानां शिरसि माता आयुष्मन्तं करोतु माम् ॥

अपानाय नमः ॥ (ANUS)

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम् ।

मा नोऽवधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः ॥

ऊरुभ्यां नमः ॥ (THIGHS)

एष ते रुद्रभागस्तं जुषस्व तेनावसेन परो मूर्जवतोऽतीह्यवततधन्वा
पिनाकहस्तः कृत्तिवासाः ॥

जानुभ्यां नमः ॥ (KNEES)

संसृष्टजिह्वसोमपा बाहुशध्यूर्ध्वधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ।

बृहस्पते परिदीया रथेन रक्षोहाऽमित्रा अपबाधमानः ॥

जङ्घाभ्यां नमः ॥ (KNEE TO ANKLES)

विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातं जायमानं च यत् ।

सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥

गुल्फाभ्यां नमः ॥ (ANKLES)

ये पथां पथिरक्षय ऐलवृदा यव्युधः ।

तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि ॥

पादाभ्यां नमः ॥ (FEET)

अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक् ।

अही॑श्च॒ सर्वा॑ञ्जम्भयन्त्सर्वा॑श्च यातु॒धान्यः॑ ॥

कवचाय हुम् ॥ (CROSS HANDS ACROSS CHEST WITH TIPS OF FINGERS TOUCHING SHOULDERS)

नमो॑ बि॒ल्मिने॑ च क॒वचिने॑ च॒ नमः॑ श्रुताय॑ च श्रुतसेनाय॑ च ॥

उपकवचाय हुम् ॥ (REPEAT THE ABOVE AT ELBOW LEVEL)

नमो॑ अस्तु नील॑ग्रीवाय सहस्रा॒क्षाय॑ मी॒ढुषै॑ ।

अथो॒ ये अस्य॑ सत्वा॒नोऽहं॑ तेभ्यो॑ऽकरं॒ नमः॑ ॥

नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ (TOUCH INDEX, MIDDLE, RING FINGERS ACROSS THE THREE EYES)

प्र मुञ्च॑ धन्व॒नस्त्वमु॒भयो॒रार्त्तियो॒र्ज्याम् ।

याश्च॑ ते हस्त॒ इष॒वः परा॒ ता भ॑गवो वप ॥

अस्त्राय फट् ॥ (SLAP INDEX AND MIDDLE FINGERS OF RIGHT HAND ON LEFT PALM)

य ए॒ताव॑न्तश्च भूया॑ऽसश्च दि॒शो रु॒द्रा वि॑तस्थिरे ।

तेषा॑ऽसहस्रयो॒जनेऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि ॥

इति दिग्बन्धः ॥ (SNAP MIDDLE AND THUMB WITH CLICKING SOUNDS AROUND SELF)

॥ मूर्धादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः ॥

ॐ मूर्ध्ने॑ नमः । नं ना॒सिकाय॑ नमः । मों ल॒लाटाय॑ नमः । भं मु॒खाय॑ नमः । गं क॒ण्ठाय॑ नमः । वं हृ॒दयाय॑ नमः । ते॑ दक्षिणहस्ताय नमः । रुं वा॒महस्ताय॑ नमः । द्रां ना॒भ्यै नमः । यं पा॒दाभ्यां॑ नमः ।

॥ पादादिमूर्धान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः ॥

सद्योजा॒तं प्र॒पद्या॒मि सद्योजा॒ताय॒ वै नमो॒ नमः॑ ।
 भवे॒ भवे॒ नाति॑ भवे॒ भवस्व॒ माम् । भवो॒द्भवाय॒ नमः॑ ॥
 पादाभ्यां॑ नमः ॥

वा॒मदे॒वाय॒ नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॒ नमः॑ श्रे॒ष्ठाय॒ नमो॑ रु॒द्राय॒ नमः॑ का॒लाय॒ नमः॑
 क॒ल॒विक॒रणा॒य नमो॑ ब॒ल॒विक॒रणा॒य नमो॑ ब॒लाय॒ नमो॑ ब॒लप्र॒मथ॒नाय॒
 नमः॑ स॒र्वभू॒तद॒मना॒य नमो॑ म॒नोन्म॒नाय॒ नमः॑ ॥
 ऊ॒रुभ्यां॑ नमः ॥

अ॒घोरे॑भ्योऽथ॒ घोरे॑भ्यो॒ घोर॒घोरे॑तरेभ्यः ।
 स॒र्वैभ्यः॑ स॒र्वश॒र्वैभ्यो॒ नमस्ते॑ अस्तु रु॒द्ररू॒पेभ्यः॑ ॥
 हृ॒दया॒य नमः॑ ॥

तत्पु॒रुषा॒य वि॒द्महे॑ म॒हादे॒वाय॒ धीम॒हि ।
 तन्नो॑ रु॒द्रः प्र॒चोद॒यात् ॥
 मु॒खाय॒ नमः॑ ॥

ई॒शानः॑ स॒र्ववि॒द्याना॒मीश्वरः॑ स॒र्वभू॒तानां॑ ब्र॒ह्माधि॑पतिर्ब्र॒ह्मणो॒-
 ऽधि॑पतिर्ब्र॒ह्मा शि॒वो मे॑ अस्तु सदाशि॒वोम् ॥
 हंस॑ हंस॑ मूर्ध्ने॑ नमः ॥

॥ हंसगायत्री ॥

अस्य श्री हंसगायत्री महामन्त्रस्य । अव्यक्त परब्रह्म ऋषिः । अव्यक्त गायत्री छन्दः । परमहंसो देवता ॥ हंसां बीजम् । हंसीं शक्तिः । हंसूं कीलकम् ॥

परमहंस-प्रसाद-सिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥

हंसां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः । हंसीं तर्जनीभ्यां नमः । हंसूं मध्यमाभ्यां नमः । हंसैः अनामिकाभ्यां नमः । हंसौ कनिष्ठिकाभ्यां नमः । हंसः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः । हंसां हृदयाय नमः । हंसीं शिरसे स्वाहा । हंसूं शिखायै वषट् । हंसैः कवचाय हुम् । हंसौ नेत्रत्रयाय वौषट् । हंसः अस्त्राय फट् । भूर्भुवस्सुवरोम् इति दिग्बन्धः ॥

॥ ध्यानम् ॥

गमागमस्थं गमनादिशून्यं चिद्रूपदीपं तिमिरापहारम् ।
पश्यामि ते सर्वजनान्तरस्थं नमामि हंसं परमात्मरूपम् ॥

हंसहंसात् परमहंसः सोऽहं हंसः ॥

हंस हंसाय विद्महे परमहंसाय धीमहि ।

तन्नो हंसः प्रचोदयात् ॥

(एवं त्रिः)

हंस हंसेति यो ब्रूयाद्धंसो नाम सदाशिवः ।
एवं न्यासविधिं कृत्वा ततः सम्पुटमारभेत् ॥

॥ दिक् सम्पुटन्यासः ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[ॐ] लं। त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहवे सुहवः शूरमिन्द्रम्।

हुवे नु शक्रं पुरुहूतमिन्द्रं स्वस्ति नो मघवा धात्विन्द्रः ॥

लं भूर्भुवः सुवः। इन्द्राय वज्रहस्ताय सुराधिपतये ऐरावतवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय
उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

पूर्वदिग्भागे ललाटस्थाने लं इन्द्राय नमः। इन्द्रः सुप्रीतो वरदो
भवतु ॥ [इन्द्रः संरक्षतु ॥] ॥ १ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[नं] रं। त्वन्नो अग्ने वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेडोऽव यासिसीष्ठाः।

यजिष्ठो वह्नितमः शोशुचानो विश्वा द्वेषांसि प्रमुमुग्ध्यस्मत् ॥

रं भूर्भुवः सुवः। अग्नये शक्तिहस्ताय तेजोऽधिपतयेऽजवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय
उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

आग्नेयदिग्भागे नेत्रयोः स्थाने रं अग्नये नमः। अग्निः सुप्रीतो वरदो
भवतु ॥ [अग्निः संरक्षतु ॥] ॥ २ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[मों] हं। सुगं नः पन्थामभयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षत्रे यम एति राजा।

यस्मिन्नेनमभ्यषिञ्चन्त देवाः। तदस्य चित्रं हविषा यजाम ॥

हं भूर्भुवः सुवः। यमाय दण्डहस्ताय धर्माधिपतये महिषवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय

उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

दक्षिणदिग्भागे कर्णयोः स्थाने हं यमाय नमः। यमः सुप्रीतो वरदो
भवतु॥ [यमः संरक्षतु॥] ॥ ३ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[भं] षं। असुन्वन्तमयजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यां तस्करस्यान्वेषि।
अन्यमस्मदिच्छ सा त इत्या नमो देवि निरृते तुभ्यमस्तु॥
षं भूर्भुवः सुवः। निरृते खड्गहस्ताय रक्षोधिपतये नरवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय
उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
निरृतिदिग्भागे मुखस्थाने षं निरृते नमः। निरृतिः सुप्रीतो
वरदो भवतु॥ [निरृतिः संरक्षतु॥] ॥ ४ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[गं] वं। तत्त्वा यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो
हविर्भिः।
अहेडमानो वरुणेह बोध्युरुशस मा न आयुः प्रमोषीः॥
वं भूर्भुवः सुवः। वरुणाय पाशहस्ताय जलाधिपतये मकरवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय
उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
पश्चिमदिग्भागे बाह्वोः स्थाने वं वरुणाय नमः। वरुणः सुप्रीतो
वरदो भवतु॥ [वरुणः संरक्षतु॥] ॥ ५ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[वं] यं। आ नो नियुद्धिः शतिनीभिरध्वरम्। सहस्रिणीभिरुपयाहि

यज्ञम्।

वायौ अस्मिन् हविषि मादयस्व। यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥

यं भूर्भुवः सुवः। वायवे साङ्कुशध्वजहस्ताय प्राणाधिपतये
मृगवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-
भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

वायव्यदिग्भागे नासिकास्थाने यं वायवे नमः। वायुः सुप्रीतो वरदो
भवतु ॥ [वायुः संरक्षतु ॥] ॥ ६ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[तें] सं। वयं सोम व्रते तव। मनस्तनूषु बिभ्रतः।

प्रजावन्तो अशीमहि ॥

सं भूर्भुवः सुवः। सोमाय अमृतकलशहस्ताय नक्षत्राधिपतये
अश्ववाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-
भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

उत्तरदिग्भागे हृदयस्थाने सं सोमाय नमः। सोमः सुप्रीतो वरदो
भवतु ॥ [सोमः संरक्षतु ॥] ॥ ७ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[रुं] शं। (ऋक्) तमीशानं जगतस्तस्थुषस्पतिम्। धियं जिन्वमवसे
हूमहे वयम्।

पूषा नो यथा वेदसामसद्वृधे रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तये ॥

शं भूर्भुवः सुवः। ईशानाय त्रिशूलहस्ताय भूताधिपतये
वृषभवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कार-
भूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

ईशानदिग्भागे नाभिस्थाने शं ईशानाय नमः। ईशानः सुप्रीतो
वरदो भवतु॥ [ईशानः संरक्षतु॥] ॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[द्रां] खं। (ऋक्) अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भरहृतौ
सजोषाः।

यः शंसते स्तुवते धायि पञ्च इन्द्रज्येष्ठा अस्माँ अवन्तु देवाः॥

खं भूर्भुवः सुवः। ब्रह्मणे पद्महस्ताय विद्याधिपतये हंसवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय
उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

ऊर्ध्वदिग्भागे मूर्ध्निस्थाने खं ब्रह्मणे नमः। ब्रह्मा सुप्रीतो वरदो
भवतु॥ [ब्रह्मा संरक्षतु॥] ॥९॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[यं] ह्रीं। स्योना पृथिवि भवाऽनृक्षरा निवेशनी।

यच्छानः शर्म सप्रथाः॥

ह्रीं भूर्भुवः सुवः। विष्णवे चक्रहस्ताय नागाधिपतये गरुडवाहनाय
साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय
उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

अधोदिग्भागे पादयोः स्थाने ह्रीं विष्णवे नमः। विष्णुः सुप्रीतो
वरदो भवतु॥ [विष्णुः संरक्षतु॥] ॥१०॥

॥ षोडशाङ्गरौद्रीकरणम् ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ अं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय
च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

विभूरसि प्रवाहणो रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा
हिंसीः ॥ अं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। शिखास्थाने रुद्राय नमः ॥ १ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ आं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः
शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

वह्निरसि हव्यवाहनो रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा
हिंसीः ॥ आं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। शिरस्थाने रुद्राय नमः ॥ २ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ इं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय
च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

श्वात्रोऽसि प्रचेता रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा
हिंसीः ॥ इं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। मूर्ध्निस्थाने रुद्राय नमः ॥ ३ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ ईं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय
च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

तुथोऽसि विश्ववेदा रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा
हिंसीः ॥ ईं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। ललाटस्थाने रुद्राय नमः ॥ ४ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ उं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय
च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

उशिगसि कवी रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा

मां हिंसीः ॥ उं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। नेत्रयोः स्थाने रुद्राय नमः ॥ ५ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ उं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

अङ्घ्रिरिसि बम्भारी रौद्रेणानीकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः ॥ उं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। कर्णयोः स्थाने रुद्राय नमः ॥ ६ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ ऋं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

अवस्युरसि दुर्वस्वान् रौद्रेणानीकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः ॥ ऋं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। मुखस्थाने रुद्राय नमः ॥ ७ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ ऋं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

शुन्ध्यूरसि मार्जालीयो रौद्रेणानीकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः ॥ ऋं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। कण्ठस्थाने रुद्राय नमः ॥ ८ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ लं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

सम्प्राडसि कृशानू रौद्रेणानीकेन पाहि मांऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः ॥ लं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। बाह्वोः स्थाने रुद्राय नमः ॥ ९ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ लं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय

च मयस्क॒राय॑ च॒ नमः॑ शि॒वाय॑ च शि॒वत॑राय च ॥

प॒रिष॑द्योऽसि॒ पर्व॑मानो रौ॒द्रेणा॑नीकेन पा॒हि मा॑ऽग्ने पि॒पृहि॑ मा॒ मा मा॑
हि॒ःसीः॑ ॥ लृ॒ ॐ भूर्भुव॑स्सुव॒रोम् । हृद॑यस्थाने रु॒द्राय॑ नमः ॥ १० ॥

ॐ भूर्भुव॑स्सुवः । ॐ ए॒ । नमः॑ श॒म्भवे॑ च मयो॒भवे॑ च॒ नमः॑ शङ्क॒राय॑
च मयस्क॒राय॑ च॒ नमः॑ शि॒वाय॑ च शि॒वत॑राय च ॥

प्र॒तक्वा॑ऽसि॒ नभ॑स्वान् रौ॒द्रेणा॑नीकेन पा॒हि मा॑ऽग्ने पि॒पृहि॑ मा॒ मा मा॑
हि॒ःसीः॑ ॥ ए॒ ॐ भूर्भुव॑स्सुव॒रोम् । ना॒भिस्थाने॑ रु॒द्राय॑ नमः ॥ ११ ॥

ॐ भूर्भुव॑स्सुवः । ॐ ऐ॒ । नमः॑ श॒म्भवे॑ च मयो॒भवे॑ च॒ नमः॑ शङ्क॒राय॑
च मयस्क॒राय॑ च॒ नमः॑ शि॒वाय॑ च शि॒वत॑राय च ॥

अस॑म्मृष्टोऽसि॒ हव्य॑सूदो रौ॒द्रेणा॑नीकेन पा॒हि मा॑ऽग्ने पि॒पृहि॑ मा॒
मा मा॑ हि॒ःसीः॑ ॥ ऐ॒ ॐ भूर्भुव॑स्सुव॒रोम् । क॒टिस्थाने॑ रु॒द्राय॑
नमः॑ ॥ १२ ॥

ॐ भूर्भुव॑स्सुवः । ॐ ॐ । नमः॑ श॒म्भवे॑ च मयो॒भवे॑ च॒ नमः॑ शङ्क॒राय॑
च मयस्क॒राय॑ च॒ नमः॑ शि॒वाय॑ च शि॒वत॑राय च ॥

ऋ॒तधा॑माऽसि॒ सुव॑र्ज्योती रौ॒द्रेणा॑नीकेन पा॒हि मा॑ऽग्ने पि॒पृहि॑ मा॒
मा मा॑ हि॒ःसीः॑ ॥ ॐ ॐ भूर्भुव॑स्सुव॒रोम् । ऊ॒रुस्थाने॑ रु॒द्राय॑
नमः॑ ॥ १३ ॥

ॐ भूर्भुव॑स्सुवः । ॐ औ॒ । नमः॑ श॒म्भवे॑ च मयो॒भवे॑ च॒ नमः॑
शङ्क॒राय॑ च मयस्क॒राय॑ च॒ नमः॑ शि॒वाय॑ च शि॒वत॑राय च ॥

ब्र॒ह्मज्यो॑तिरसि॒ सुव॑र्धामा रौ॒द्रेणा॑नीकेन पा॒हि मा॑ऽग्ने पि॒पृहि॑ मा॒
मा मा॑ हि॒ःसीः॑ ॥ औ॒ ॐ भूर्भुव॑स्सुव॒रोम् । जा॒नुस्थाने॑ रु॒द्राय॑

नमः ॥ १४ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ अं। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय
च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

अजोऽस्येकपाद्रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा
हिंसीः ॥ अं ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। जङ्घास्थाने रुद्राय नमः ॥ १५ ॥

ॐ भूर्भुवस्सुवः। ॐ अः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः
शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥

अहिरसि बुध्नियो रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा
मा हिंसीः ॥ अः ॐ भूर्भुवस्सुवरोम्। पादयोः स्थाने रुद्राय
नमः ॥ १६ ॥

त्वगस्थिगतैः सर्वपापैः प्रमुच्यते। सर्वभूतेष्वपराजितो भवति।
ततो भूत-प्रेत-पिशाच-ब्रह्मराक्षस-यक्ष-यमदूत-शाकिनी-डाकिनी-
सर्प-श्वापद-वृश्चिक-तस्कराद्युपद्रवाद्युपघाताः। सर्वे ज्वलन्तं
पश्यन्तु। मां रक्षन्तु। यजमानं रक्षन्तु। सर्वान् महाजनान्
रक्षन्तु ॥

॥ गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ्ग (चतुर्थो) न्यासः ॥

मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमं दधातु।
या इष्टा उषसो निमृचश्च ताः सन्दधामि हविषा घृतेन ॥ गुह्याय
नमः ॥ १ ॥

अबौ॑ध्य॒ग्निः स॒मिधा॒ जना॑नां॒ प्रति॑ धे॒नुमि॑वाऽऽय॒तीमु॒षास॑म्।
य॒द्वा इ॒व प्र॒वया॑मु॒ज्जिहा॑नाः प्रभा॒नवः॑ सि॒स्रते॒ नाक॑मच्छ॥ नाभ्यै
नमः ॥ २ ॥

अ॒ग्निर्मु॒र्द्धा दि॒वः क॒कुत्प॑तिः पृथि॒व्या अ॒यम्।
अ॒पा५ रेता॑सि जि॒न्वति॑ ॥ हृद॒याय॑ नमः ॥ ३ ॥
मूर्धा॑नं दि॒वो अ॒रतिं॑ पृथि॒व्या वै॒श्वान॑रमृ॒ताय॑ जा॒तम॒ग्निम्।
क॒वि५ स॒म्राज॑मति॒थिं जना॑नामा॒सन्ना पात्रं॑ जनयन्त दे॒वाः ॥
कण्ठ॑ाय नमः ॥ ४ ॥

म॒र्माणि॑ ते व॒र्मभि॑श्छादयामि सोम॑स्त्वा॒ राजा॑ऽमृते॒नाभि॑वस्ताम्।
उ॒रोर्व॑री॒यो वरि॑वस्ते अस्तु॒ जय॑न्तं॒ त्वामनु॑ मदन्तु दे॒वाः ॥ मु॒खाय॑
नमः ॥ ५ ॥

जा॒तवे॑दा॒ यदि॑ वा पा॒वको॑ऽसि। वै॒श्वान॑रो यदि॑ वा वैद्यु॒तोऽसि॑।
शं प्र॒जाभ्यो॑ यज॑मानाय लो॒कम्। ऊ॒र्जं पु॒ष्टिं द॑द॒द्भ्याव॑वृत्स्व ॥
शि॒रसे॑ नमः ॥ ६ ॥

॥ आत्मरक्षा ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - २/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - ११)

ब्रह्मा॑त्म॒न्वद॑सृजत। तद॑कामयत। समा॒त्मना॑ प॒द्येयेति॑।
आ॒त्म॒न्नात्म॒न्नि॒त्याम॑न्त्रयत। तस्मै॑ दश॒म५ हू॒तः प्र॒त्य॒शृणो॑त्। स
दश॑हूतोऽभवत्। दश॑हूतो ह॒ वै ना॒मैषः॑। तं वा ए॒तं दश॑हू॒त५ स॑न्तम्।
दश॑हो॒तेत्या॑चक्षते प॒रोक्षे॑ण। प॒रोक्ष॑प्रिया इ॒व हि॒ दे॒वाः ॥

आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत। तस्मै सप्तमं हूतः प्रत्यशृणोत्। स सप्तहूतोऽभवत्। सप्तहूतो ह वै नामैषः। तं वा एतं सप्तहूतं सन्तम्। सप्तहोतेत्याचक्षते परोक्षेण। परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥

आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत। तस्मै षष्ठं हूतः प्रत्यशृणोत्। स षड्हूतोऽभवत्। षड्हूतो ह वै नामैषः। तं वा एतं षड्हूतं सन्तम्। षड्होतेत्याचक्षते परोक्षेण। परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥

आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत। तस्मै पञ्चमं हूतः प्रत्यशृणोत्। स पञ्चहूतोऽभवत्। पञ्चहूतो ह वै नामैषः। तं वा एतं पञ्चहूतं सन्तम्। पञ्चहोतेत्याचक्षते परोक्षेण। परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥

आत्मन्नात्मन्नित्यामन्त्रयत। तस्मै चतुर्थं हूतः प्रत्यशृणोत्। स चतुरहूतोऽभवत्। चतुरहूतो ह वै नामैषः। तं वा एतं चतुरहूतं सन्तम्। चतुर्होतेत्याचक्षते परोक्षेण। परोक्षप्रिया इव हि देवाः ॥

तमब्रवीत्। त्वं वै मे नेदिष्ठं हूतः प्रत्यश्रौषीः। त्वयैनानारख्यातार इति। तस्मान्नु हैनांश्चतुरहोतार इत्याचक्षते। तस्माच्छुश्रूषुः पुत्राणां हृद्यतमः। नेदिष्ठो हृद्यतमः। नेदिष्ठो ब्रह्मणो भवति। य एवं वेद।

आत्मने नमः ॥

॥ शिवसङ्कल्पः ॥

येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत् परिगृहीतममृतेन सर्वम्।

येन यज्ञस्त्रायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १ ॥

येन कर्माणि प्रचरन्ति धीरा यतौ वाचा मनसा चारु यन्ति ।
यत्सम्मितमनुसंयन्ति प्राणिनस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २ ॥

येन कर्माण्यपसौ मनीषिणो यज्ञे कृण्वन्ति विदथेषु धीराः ।
यदपूर्वं यक्षमन्तः प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ३ ॥

यत्प्रज्ञानमुत चेतो धृतिश्च यज्ज्योतिरन्तरमृतं प्रजासु ।
यस्मान्न ऋते किं च न कर्म क्रियते तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ४ ॥

सुषारथिरश्वानिव यन्मनुष्यान्नेनीयतेऽभीशुभिर्वाजिन इव ।
हृत्प्रतिष्ठं यदजिरं जर्विष्ठं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ५ ॥

यस्मिनृचः साम यजूंषि यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविंवाराः ।
यस्मिंश्चित्तं सर्वमोतं प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ६ ॥

यदत्र षष्ठं त्रिशतं सुवीरं यज्ञस्य गुह्यं नवनावमाय्यम् ।
दश पञ्च त्रिंशतं यत्परं च तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ७ ॥

यज्जाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदु सुप्तस्य तथैवैति ।
दूरङ्गमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ८ ॥

येनेदं विश्वं जगतो बभूव ये देवापि महतो जातवैदाः ।
तदेवाग्निस्तमसो ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ९ ॥

येन द्यौः पृथिवी चान्तरिक्षं च ये पर्वताः प्रदिशो दिशश्च ।
येनेदं जगद्वाप्तं प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १० ॥

ये मनो हृदयं ये च देवा ये दिव्या आपो ये सूर्यरश्मिः ।
ते श्रोत्रे चक्षुषी सञ्चरन्तं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ११ ॥

अचिन्त्यं चाप्रमेयं च व्यक्ताव्यक्तपरं च यत्।
सूक्ष्मात्सूक्ष्मतरं ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १२ ॥

एका च दश शतं च सहस्रं चायुतं च
नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तश्च परार्धश्च
तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १३ ॥

ये पञ्च पञ्चादश शतं सहस्रमयुतं न्यर्बुदं च।
ते अग्निचित्येष्टकास्तं शरीरं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १४ ॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात्।
यस्य योनिं परिपश्यन्ति धीरास्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १५ ॥

यस्येदं धीराः पुनन्ति कवयो ब्रह्माणमेतं त्वा वृणत इन्दुम्।
स्थावरं जङ्गमं द्यौराकाशं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १६ ॥

परात्परतरं चैव यत्पराच्चैव यत्परम्।
यत्परात्परतो ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १७ ॥

परात्परतरो ब्रह्मा तत्परात्परतो हरिः।
तत्परात्परतोऽधीशस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १८ ॥

या वेदादिषु गायत्री सर्वव्यापी महेश्वरी।
ऋग्यजुः सामाथर्वैश्च तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ १९ ॥

यो वै देवं महादेवं प्रणवं परमेश्वरम्।
यः सर्वे सर्ववेदैश्च तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २० ॥

प्रयतः प्रणवोङ्कारं प्रणवं पुरुषोत्तमम्।
ओङ्कारं प्रणवात्मानं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २१ ॥

योऽसौ सर्वेषु वेदेषु पठ्यते ह्यज इश्वरः।
अकार्यो निर्गुणो ह्यात्मा तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २२ ॥

गोभिर्जुष्टं धनेन ह्यायुषा च बलेन च।
प्रजया पशुभिः पुष्कराक्षं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २३ ॥

कैलासशिखरे रम्ये शङ्करस्य शिवालये।
देवतास्तत्र मोदन्ते तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २४ ॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृतात्तन्मे मनः
शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २५ ॥

विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतस्पात्।
सम्बाहुभ्यां नमति सम्पतत्रैर्द्यावापृथिवी जनयन्देव एकस्तन्मे मनः
शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २६ ॥

चतुरौ वेदानधीयीत सर्वशास्त्रमयं विदुः।
इतिहासपुराणानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २७ ॥

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न
उक्षितम्। मा नोऽवधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा
नस्तनुवो रुद्र रीरिषस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २८ ॥

मानस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो

अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधीरुहविष्मन्तो नमसा
विधेम ते तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ २९ ॥

ऋतं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्।
ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो
नमस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ३० ॥

कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे।
वो चेम शन्तमं हृदे। सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु
तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ३१ ॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः।
सबुधिया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च
विवस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ३२ ॥

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव।
य ईशो अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय
हविषा विधेम तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ३३ ॥

य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः।
यस्य छायाऽमृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय
हविषा विधेम तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ३४ ॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश
तस्मै रुद्राय नमो अस्तु तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ३५ ॥

गन्धद्वारां दुराधरूपां नित्यपुष्टां करीषिणीम्। ईश्वरीं सर्वभूतानां

तामिहोपह्वये श्रियं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥ ३६ ॥

य इदं शिवसङ्कल्पं सदा ध्यायन्ति ब्राह्मणाः ।
ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ॥

हृदयाय नमः ॥

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः । सहस्राक्षः सहस्रपात् । स भूमिं विश्वतो
वृत्वा । अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम् ॥ पुरुष एवेदं सर्वम् । यद्भूतं यच्च
भव्यम् । उतामृतत्वस्येशानः । यदन्नैनातिरोहति ॥ एतावानस्य
महिमा । अतो ज्यायांश्च पूरुषः ।

पादौऽस्य विश्वा भूतानि । त्रिपादस्यामृतं दिवि ॥ त्रिपादूर्ध्व
उदैत्पुरुषः । पादौऽस्येहाऽऽभवात्पुनः । ततो विश्वङ्मकामत् ।
साशनानशने अभि ॥ तस्माद्विराडजायत । विराजो अधि पूरुषः ।
स जातो अत्यरिच्यत । पश्चाद्भूमिमथौ पुरः ॥

यत्पुरुषेण हविषा । देवा यज्ञमतन्वत । वसन्तो अस्यासीदाज्यम् ।
ग्रीष्म इध्मः शरद्धविः ॥ सप्तास्यऽऽसन्परिधयः । त्रिः सप्त समिधः
कृताः । देवा यद्यज्ञं तन्वानाः । अबध्नन्पुरुषं पशुम् ॥ तं यज्ञं बर्हिषि
प्रौक्षन् । पुरुषं जातमग्रतः ।

तेन देवा अयजन्त । साध्या ऋषयश्च ये ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः ।
सम्भृतं पृषदाज्यम् । पशूँस्ताँश्चक्रे वायव्यान् । आरण्यान्ग्राम्याश्च

ये॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। ऋचः सामानि जज्ञिरे। छन्दांसि
जज्ञिरे तस्मात्।

यजुस्तस्मादजायत॥ तस्मादश्वा अजायन्त। ये के चौभयादतः।
गावो ह जज्ञिरे तस्मात्। तस्माज्जाता अजावयः॥ यत्पुरुषं
व्यदधुः। कतिधा व्यकल्पयन्। मुखं किमस्य कौ बाहू। कावूरू
पादावुच्येते॥ ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः।

ऊरू तदस्य यद्वैश्यः। पद्भ्यां शूद्रो अजायत॥ चन्द्रमा
मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च।
प्राणाद्वायुरजायत॥ नाभ्या आसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णो द्यौः
समवर्तत। पद्भ्यां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथा लोका अकल्पयन्॥
वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसस्तु पारे॥ सर्वाणि
रूपाणि विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्तै॥
धाता पुरस्ताद्यमुदाजहार। शक्रः प्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्रः। तमेवं
विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयनाय विद्यते॥ यज्ञेन
यज्ञमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्। ते ह नाकं
महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥

शिरसे स्वाहा॥

॥ उत्तरनारायणम् ॥

अद्भ्यः सम्भूतः पृथिव्यै रसाच्च। विश्वकर्मणः समवर्तताधि। तस्य
त्वष्टा विदधद्रूपमैति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रै॥ वेदाहमेतं पुरुषं

महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था विद्यतेऽनाय ॥ प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तः। अजायमानो बहुधा विजायते।

तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्। मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः ॥ यो देवेभ्य आतपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मणे ॥ रुचं ब्राह्मं जनयन्तः। देवा अग्रे तदब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्य देवा असन् वशे ॥ ह्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यौ। अहोरात्रे पार्श्वे। नक्षत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मनिषाण। अमुं मनिषाण। सर्वं मनिषाण ॥

शिखायै वषट् ॥

॥ अप्रतिरथम् ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - ४/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - ४)

आशुः शिशानो वृषभो न युध्मो घनाघनः क्षोभणश्चर्षणीनाम्। सङ्क्रन्दनोऽनिमिष एकवीरः शतं सेना अजयत् साकमिन्द्रः। सङ्क्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्श्ववनेन धृष्णुना। तदिन्द्रेण जयत् तत्सहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा। स इषुहस्तैः सनिषङ्गिभिर्वशी सङ्स्त्रष्टा स युध इन्द्रो गणेन। सङ्सृष्टजिथ्सौमपा बाहुशध्यूर्ध्वधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता।

बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहाऽमित्रा अपबाधमानः। प्रभञ्जन्तसेनाः प्रमृणो युधा जयन्नस्माकमेध्यविता रथानाम्।

गोत्रभिदं गोविदं वज्रबाहुं जयन्तमज्म प्रमृणन्तमोजसा।
 इमं सजाता अनु वीरयध्वमिन्द्रं सखायोऽनु स रभध्वम्।
 बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः।
 अभिवीरो अभिसत्त्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्। अभि
 गोत्राणि सहसा गाहमानोऽदायो वीरः शतमन्युरिन्द्रः।

दुश्श्रयवन्ः पृतनाषाड्युध्योऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु।
 इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः।
 देवसेनानामभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रै। इन्द्रस्य वृष्णो
 वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्ध उग्रम्। महामनसां
 भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात्। अस्माकमिन्द्रः
 समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु।

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानु देवा अवता हवेषु। उद्धरष्य
 मघवन्नायुधान्युत् सत्त्वंनां मामकानां महासि। उद्धृत्रहन् वाजिनां
 वाजिनान्युद्रथानां जयतामेतु घोषः। उपप्रेत जयता नरः स्थिरा वः
 सन्तु बाहवः। इन्द्रो वः शर्म यच्छत्त्वनाधृष्या यथाऽसथ। अवसृष्टा
 परा पत शरव्ये ब्रह्मसंशिता।

गच्छामित्रान् प्रविश मैषां कं चनोच्छिषः। मर्माणि ते
 वर्मभिश्छादयामि सोमस्त्वा राजाऽमृतैनाभिवस्ताम्। उरोर्वरीयो
 वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु मदन्तु देवाः। यत्र बाणाः सम्पतन्ति
 कुमारा विशिखा इव। इन्द्रो नस्तत्र वृत्रहा विश्वाहा शर्म यच्छतु॥
 कवचाय हुम्॥

॥ प्रतिपूरुषम् (सं०) ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ८/अनुवाकः - ६)

प्रतिपूरुषमेककपालान्निर्वपत्येकमतिरिक्तं यावन्तो गृह्याः
स्मस्तेभ्यः कर्मकरं पशूनां शर्मांसि शर्म यजमानस्य शर्म मे
यच्छैक एव रुद्रो न द्वितीयाय तस्थ आखुस्तै रुद्र पशुस्तं जुषस्वैष
तै रुद्र भागः सह स्वस्त्राऽम्बिकया तं जुषस्व भेषजं गवेऽश्वाय
पुरुषाय भेषजमथो अस्मभ्यं भेषजं सुभेषजं यथाऽसति। सुगं
मेषाय मेघ्या अवाम्ब रुद्रमदिमह्यव देवं त्र्यम्बकम्। यथा नः
श्रेयसः करद्यथा नो वस्यसः करद्यथा नः पशुमतः करद्यथा
नो व्यवसाययात्। त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ एष तै रुद्रभागस्तं
जुषस्व तेनावसेन परो मूर्जवतोऽतीह्यवततधन्वा पिनाकहस्तः
कृत्तिवासाः॥

॥ प्रतिपूरुषम् (ब्रा०) ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - १/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - १०)

प्रतिपूरुषमेककपालान्निर्वपति। जाता एव प्रजा रुद्रान्निरवदयते।
एकमतिरिक्तम्। जनिष्यमाणा एव प्रजा रुद्रान्निरवदयते।
एककपाला भवन्ति। एकधैव रुद्रं निरवदयते। नाभिघारयति।
यदभिघारयैत्। अन्तरवचारिणं रुद्रं कुर्यात्। एकोल्मुकेन यन्ति।
तद्धि रुद्रस्य भागधेयम्। इमां दिशं यन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक्।
स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते। रुद्रो वा अपशुकाया आहुत्यै

नातिष्ठत। असौ ते पशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्। यमेव द्वेष्टि। तमस्मै
 पशुं निर्दिशति। यदि न द्विष्यात्। आखुस्तै पशुरिति ब्रूयात्। न
 ग्राम्यान् पशून् हिनस्ति। नऽऽरण्यान्। चतुष्पथे जुहोति। एष
 वा अग्नीनां पङ्क्तिशो नाम। अग्निवत्येव जुहोति। मध्यमेन पर्णेन
 जुहोति। सुगध्यैषा। अथो खलु। अन्तमेनैव होतव्यम्। अन्तत
 एव रुद्रं निरवदयते। एष ते रुद्र भागः सह स्वस्त्राऽम्बिकयेत्याह।
 शरद्वा अस्याम्बिका स्वसा। तया वा एष हिनस्ति। यः हिनस्ति।
 तयैवैनः सह शमयति। भेषजं गव इत्याह। यावन्त एव ग्राम्याः
 पशवः। तेभ्यो भेषजं करोति। अवाँम्ब रुद्रमदिमहीत्याह।
 आशिषमेवैतामाशास्ते। त्र्यम्बकं यजामह इत्याह। मृत्योर्मुक्षीय
 माऽमृतादिति वावैतदाह। उत्किरन्ति। भगस्य लीप्सन्ते। मूतै
 कृत्वाऽऽसजन्ति। यथा जनं यतैऽवसं करोति। तादृगेव तत्। एष
 ते रुद्र भाग इत्याह निरवत्यै। अप्रतीक्षमायन्ति। अपः परिषिञ्चति।
 रुद्रस्यान्तरहित्यै। प्र वा एतैस्माल्लोकाच्च्यवन्ते। ये त्र्यम्बकैश्चरन्ति।
 आदित्यं चरुं पुनरेत्य निर्वपति। इयं वा अदितिः। अस्यामेव
 प्रतितिष्ठन्ति।

नेत्रत्रयाय वौषट् ॥

॥ शतरुद्रीयम् (सं०) ॥

त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्व॑ शर्धो॑ मारुतं पृक्ष ई॑शिषे।
 त्वं वातैर॑रुणैर्या॑सि शङ्ग॑यस्त्वं पूषा वि॑धतः पा॑सि नु त्मना॑। आ
 वो॒ राजा॑नमध्व॒रस्य॑ रुद्र॑ होतार॑ सत्य॒यज॑ रोद॒स्योः। अ॒ग्निं
 पुरा॑ तनयि॒त्नोर॒चित्ता॒द्धिर॑ण्यरूपमवसे कृणुध्वम्। अ॒ग्निर्होता॑ नि
 षसादा॑ यजी॒यानु॑पस्थे मा॒तुः सु॒रभावु॑ लो॒के। युवा॑ क॒विः पुरु॑निष्ठ
 ऋ॒तावा॑ ध॒र्ता कृ॑ष्टीनामुत मध्य॑ इ॒द्धः।

सा॒ध्वीम॑कर्दे॒ववी॑तिं नो अ॒द्य य॒ज्ञस्य॑ जिह्वा॑मविदाम् गुह्या॑म्। स
 आयु॑राऽगा॑त्सुरभिर्वसानो भ॒द्राम॑कर्दे॒वहू॑तिं नो अ॒द्य। अक्र॑न्दद॒ग्निः
 स्तनय॑न्निव द्यौः क्षामा॑ रे॒रिह॑द्वीरुधः सम॑ञ्जन्। स॒द्यो ज॑ज्ञानो वि
 हीमि॑द्धो अख्य॒दा रोद॑सी भा॒नुना॑ भात्यन्तः। त्वे वसू॑नि पुर्वणीक
 होत॑र्दोषा वस्तो॒रेरि॑रे य॒ज्ञिया॑सः।

क्षामै॒व विश्वा॑ भुव॑नानि यस्मि॒न्त्स॑ सौभ॒गानि॑ दधिरे पा॒वके॑।
 तुभ्यं॑ ता अ॒ङ्गिर॑स्तम॒ विश्वाः॑ सु॒क्षित॑यः पृथ॑क्। अग्ने॒ कामा॑य
 येमि॑रे। अ॒श्याम॑ तं काम॑मग्ने तवो॒त्यश्याम॑ र॒यि॑ र॒यिवः॑ सुवी॒रम्।
 अ॒श्याम॑ वाज॑मभि वाजय॒न्तोऽश्याम॑ द्यु॒म्नम॑जराऽज॒रन्ते॑। श्रेष्ठं॑
 यवि॑ष्ठ भार॒ताऽग्नौ॑ द्युमन्त॒मा भर॑।

वसो॑ पुरुस्पृह॑ रयि॒म्। स श्वि॑तानस्तन्यतू रौच॑नस्था
 अ॒जरे॑भिर्नानदद्भिर्यवि॑ष्ठः। यः पा॒वकः॑ पुरु॒तमः॑ पुरू॒णि
 पृथू॑न्य॒ग्निर॑नुयाति भव॑न्। आयु॑ष्टे वि॒श्वतो॑ दध॒दय॑म॒ग्निर॑वरे॒ण्यः।
 पुन॑स्ते प्रा॒ण आय॑ति परा॒ यक्ष॑म॒ सुवामि॑ ते। आ॒युर्दा॑ अग्ने ह॒विषो॑
 जुषा॑णो घृत॑प्रतीको घृत॒योनि॑रेधि। घृतं पी॒त्वा मधु॑ चारु॒ गव्यं॑ पि॒तेव॑

पुत्रमभिरक्षतादिमम्।

तस्मै ते प्रतिहर्यते जातवेदो विचरषणे। अग्ने जनामि सुष्टुतिम्।
दिवस्परि प्रथमं जज्ञे अग्निरस्मद्वितीयं परि जातवेदाः। तृतीयमप्सु
नृमणा अजस्रमिन्धान एनं जरते स्वाधीः। शुचिः पावक
वन्द्योऽग्ने बृहद्विरौचसे। त्वं घृतेभिराहुतः। दृशानो रुक्म उर्व्या
व्यद्यौर्दुर्मरुषमायुः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतो अभवद्वयौभिर्यदेनं
द्यौरजनयत्सुरेताः।

आ यदिषे नृपतिं तेज आनद्बुचि रेतो निषिक्तं द्यौरभीके। अग्निः
शर्धमनवद्यं युवानं स्वाधियं जनयत्सूदयच्च। स तेजीयसा मनसा
त्वोत उत शिक्ष स्वपत्यस्य शिक्षोः। अग्ने रायो नृतमस्य प्रभूतौ
भूयाम ते सुष्टुतयश्च वस्वः। अग्ने सहन्तमा भर द्युमनस्य प्रासहा
रयिम्।

विश्वा यश्चरषणीरभ्यासा वाजेषु सासहत। तमग्ने पृतना सह रयिं
सहस्व आ भर। त्वं हि सत्यो अद्भुतो दाता वाजस्य गोमतः।
उक्षान्नाय वशान्नाय सोमपृष्ठाय वेधसे। स्तोमैर्विधेमाग्नयै। वद्मा हि
सूनो अस्यद्वसद्वा चक्रे अग्निर्जनुषाऽज्माऽन्नम्। स त्वं न ऊर्जसन
ऊर्ज धा राजेव जेरवृके क्षैष्यन्तः।

अग्न आयूषि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः। आरे बाधस्व
दुच्छुनाम्। अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोषं
रयिं मयि। अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रया देव जिह्वया। आ देवान्
वक्षि यक्षि च। स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवा इहऽऽवह। उप

यज्ञं हविश्च नः। अग्निः शुचिं व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः।
शुचीं रोचत आहुतः। उदग्ने शुचयस्तव शुक्रा भ्राजन्त ईरते। तव
ज्योतींश्चर्चयः॥

॥ शतरुद्रीयम् (ब्रा०) ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे काठके प्रश्नः - २/अनुवाकः - २)

त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवः। त्वं शर्घो मारुतं पृक्ष ईशिषे।
त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्गयः। त्वं पूषा विधतः पासि नु त्मना।
देवा देवेषु श्रयध्वम्। प्रथमा द्वितीयेषु श्रयध्वम्। द्वितीयास्तृतीयेषु
श्रयध्वम्। तृतीयाश्चतुर्थेषु श्रयध्वम्। चतुर्थाः पञ्चमेषु श्रयध्वम्।
पञ्चमाः षष्ठेषु श्रयध्वम्॥ षष्ठाः सप्तमेषु श्रयध्वम्। सप्तमा
अष्टमेषु श्रयध्वम्। अष्टमा नवमेषु श्रयध्वम्। नवमा दशमेषु
श्रयध्वम्। दशमा एकादशेषु श्रयध्वम्। एकादशा द्वादशेषु
श्रयध्वम्। द्वादशास्त्रयोदशेषु श्रयध्वम्। त्रयोदशाश्चतुर्दशेषु
श्रयध्वम्। चतुर्दशाः पञ्चदशेषु श्रयध्वम्। पञ्चदशाः षोडशेषु
श्रयध्वम्॥ षोडशाः सप्तदशेषु श्रयध्वम्। सप्तदशा अष्टादशेषु
श्रयध्वम्। अष्टादशा एकान्नविंशेषु श्रयध्वम्। एकान्नविंशा
विंशेषु श्रयध्वम्। विंशा एकविंशेषु श्रयध्वम्। एकविंशा
द्वाविंशेषु श्रयध्वम्। द्वाविंशास्त्रयोविंशेषु श्रयध्वम्।
त्रयोविंशाश्चतुर्विंशेषु श्रयध्वम्। चतुर्विंशाः पञ्चविंशेषु
श्रयध्वम्। पञ्चविंशाः षड्विंशेषु श्रयध्वम्॥ षड्विंशाः
सप्तविंशेषु श्रयध्वम्। सप्तविंशा अष्टाविंशेषु श्रयध्वम्।

अष्टाविंशा एकान्नत्रिंशेषु श्रयध्वम्। एकान्नत्रिंशास्त्रिंशेषु
 श्रयध्वम्। त्रिंशा एकत्रिंशेषु श्रयध्वम्। एकत्रिंशा
 द्वात्रिंशेषु श्रयध्वम्। द्वात्रिंशास्त्रयस्त्रिंशेषु श्रयध्वम्।
 देवास्त्रिरेकादशास्त्रिस्त्रयस्त्रिंशाः। उत्तरे भवत। उत्तरवर्त्मान्
 उत्तरसत्वानः। यत्काम इदं जुहोमि। तन्मे समृध्यताम्। वयं
 स्याम पतयो रयीणाम्। भूर्भुवः स्वः स्वाहा॥
 ॐ भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः ॥ अस्त्राय फट् ॥

॥ पञ्चाङ्गम् ॥

हंसः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत्।
 नृषद्वरसदृतसद्यौमसदब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् ॥

प्रतद्विष्णुः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः।
 यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा ॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात् ॥

तत्सवितुर्वृणीमहे। वयं देवस्य भोजनम्।
 श्रेष्ठं सर्वधातमम्। तुरं भगस्य धीमहि ॥

विष्णुर्योनिं कल्पयतु। त्वष्टा रूपाणि पिंशतु।
 आसिञ्चतु प्रजापतिः। धाता गर्भं दधातु ते ॥

॥ अष्टाङ्ग-नमस्काराः ॥

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत्।
सदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम॥
[उरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥ १ ॥

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव।
य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम॥
[शिरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥ २ ॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचौ वेन आवः।
सबुधिया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः ॥ १ ॥
[दृष्ट्या] उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥ ३ ॥

मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षताम्। पिपृतान्नो भरीमभिः ॥
[मनसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥ ४ ॥

उपश्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा ते मनुतां विष्टितं जगत्।
स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्वीयो अपसेध शत्रून्॥
[वचसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥ ५ ॥

अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेम॥
[पद्भ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥ ६ ॥

या ते अग्ने रुद्रिया तनूस्तया नः पाहि तस्यास्ते स्वाहा॥
[कराभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः ॥ ७ ॥

इ॒मं य॑मप्र॒स्तर॑माहि सी॒दाऽङ्गि॑रोभिः पि॒तृभिः॑ संवि॒दानः॑ ।
 आ॒त्वा म॒न्त्राः॑ क॒वि॒श॒स्ता व॑हन्त्वे॒ना रा॑जन् ह॒विषा॑ मादयस्व ॥
 [कर्णाभ्याम्] उ॒माम॑हेश्वराभ्यां नमः ॥ ८ ॥

॥ लघुन्यासे श्री रुद्रध्यानम् ॥

अथऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री रुद्र रूपं ध्यायेत् ॥

शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पञ्चवक्त्रकम् ।

गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम् ॥

नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम् ।

व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम् ॥

कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम् ।

ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशिखामुद्योतधारिणम् ॥

वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्धधारिणम् ।

अमृते नाप्नुतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम् ॥

दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम् ।

नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम् ॥

सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम् ।

एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत् ॥

अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः । आदित एव
 तीर्थे स्नात्वा उदेत्य शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्लवासा ईशानस्य

प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य दक्षिणप्रत्यग्देशे देवाभिमुखः स्थित्वा आत्मनि देवताः स्थापयेत्॥

॥ लघुन्यासे देवता-स्थापनम् ॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु। जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्त्रे सरस्वती तिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोश्चन्द्रादित्यौ तिष्ठेताम्। कर्णयोरश्विनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्यादित्यास्तिष्ठन्तु। शिरसि महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बहिः सर्वतोऽग्निर्ज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वङ्गेषु सर्वा देवता यथास्थानं तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान् सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अग्निर्मे वाचि श्रितः। वाग्घृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (जिह्वा)

वायुर्मे प्राणे श्रितः। प्राणो हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (नासिका)

सूर्यो मे चक्षुषि श्रितः। चक्षुरहृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (नेत्रे)

चन्द्रमा मे मनसि श्रितः। मनो हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (वक्षः)

दिशौ मे श्रोत्रैः श्रिताः। श्रोत्रं हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (श्रोत्रे)

आपो मे रेतसि श्रिताः। रेतो हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (गुह्यम्)

पृथिवी मे शरीरे श्रिता। शरीरं हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (शरीरम्)

ओषधिवनस्पतयो मे लोमसु श्रिताः। लोमानि हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (लोमानि)

इन्द्रो मे बलैः श्रितः। बलं हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (बाहू)

पर्जन्यो मे मूर्ध्नि श्रितः। मूर्धा हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (शिरः)

ईशानो मे मन्यौ श्रितः। मन्युरहृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

आत्मा मे आत्मनि श्रितः। आत्मा हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)

पुनर्म आत्मा पुनरायुरागात्। पुनः प्राणः पुनराकूतमागात्।
वैश्वानरो रश्मिभिर्वावृधानः। अन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य गोपाः॥
(सर्वाण्यङ्गानि संस्पृश्य स्थापनं कृत्वा मानसैराराधयेत्॥)

॥ कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम् ॥

॥ षोडशोपचार पूजा ॥

॥ श्रीरुद्रनाम त्रिशती ॥

नमो हिरण्यबाहवे नमः । सेनान्ये नमः ।
 दिशां च पतये नमः । नमो वृक्षेभ्यो नमः ।
 हरिकेशेभ्यो नमः । पशूनां पतये नमः ।
 नमः सस्त्रिञ्जराय नमः । त्विषीमते नमः ।
 पथीनां पतये नमः । नमो बभ्रुशाय नमः ।
 विव्याधिने नमः । अन्नानां पतये नमः ।
 नमो हरिकेशाय नमः । उपवीतिने नमः ।
 पुष्टानां पतये नमः । नमो भवस्य हेत्यै नमः ।
 जगतां पतये नमः । नमो रुद्राय नमः ।
 आतताविने नमः । क्षेत्राणां पतये नमः ।
 नमः सूताय नमः । अहन्त्याय नमः ।
 वनानां पतये नमः । नमो रोहिताय नमः ।
 स्थपतये नमः । वृक्षाणां पतये नमः ।
 नमो मन्त्रिणे नमः । वाणिजाय नमः ।
 कक्षाणां पतये नमः । नमो भुवन्तये नमः ।
 वारिवस्कृताय नमः । ओषधीनां पतये नमः ।

नमः॑ उ॒च्चैर्घो॑षाय॒ नमः॑ । आ॒क्र॒न्दय॑ते॒ नमः॑ ।
 प॒त्तीनां॑ प॒तये॒ नमः॑ । नमः॑ कृ॒त्स्न॒वी॒ताय॒ नमः॑ ।
 धा॒वते॒ नमः॑ । स॒त्त्व॒नां प॒तये॒ नमः॑ ॥

नमः॑ स॒ह॒मा॒नाय॒ नमः॑ । नि॒व्या॒धि॒ने नमः॑ ।
 आ॒व्या॒धि॒नीनां॑ प॒तये॒ नमः॑ । नमः॑ क॒कु॒भाय॒ नमः॑ ।
 नि॒ष॒ङ्गि॒णे नमः॑ । स्ते॒नानां॑ प॒तये॒ नमः॑ ।
 नमो॑ नि॒ष॒ङ्गि॒णे नमः॑ । इ॒षु॒धि॒मते॒ नमः॑ ।
 तस्के॑राणां॒ प॒तये॒ नमः॑ । नमो॑ व॒ञ्च॒ते नमः॑ ।
 प॒रि॒व॒ञ्च॒ते नमः॑ । स्ता॒यूनां॑ प॒तये॒ नमः॑ ।
 नमो॑ नि॒चे॒रवे॒ नमः॑ । प॒रि॒च॒राय॒ नमः॑ ।
 अ॒र॒ण्यानां॑ प॒तये॒ नमः॑ । नमः॑ सृ॒का॒वि॒भ्यो नमः॑ ।
 जिघा॑स्स॒द्भ्यो नमः॑ । मु॒ष्ण॒तां प॒तये॒ नमः॑ ।
 नमो॑ऽसि॒म॒द्भ्यो नमः॑ । न॒क्तं च॑र॒द्भ्यो नमः॑ ।
 प्र॒कृ॒न्त॒नां प॒तये॒ नमः॑ । नमः॑ उ॒ष्णी॒षि॒ने नमः॑ ।
 गि॒रि॒च॒राय॒ नमः॑ । कु॒लु॒ञ्च॒नां प॒तये॒ नमः॑ ।
 नमः॑ इ॒षु॒म॒द्भ्यो नमः॑ । ध॒न्वा॒वि॒भ्यश्च॒ नमः॑ । वो॒ नमः॑ ।
 नमः॑ आ॒त॒न्वा॒ने॒भ्यो नमः॑ । प्र॒ति॒द॒धा॒ने॒भ्यश्च॒ नमः॑ । वो॒ नमः॑ ।
 नमः॑ आ॒य॒च्छ॒द्भ्यो नमः॑ । वि॒सृ॒ज॒द्भ्यश्च॒ नमः॑ । वो॒ नमः॑ ।
 नमो॑ऽस्य॒द्भ्यो नमः॑ । वि॒ध्य॒द्भ्यश्च॒ नमः॑ । वो॒ नमः॑ ।
 नमः॑ आ॒सी॒ने॒भ्यो नमः॑ । श॒या॒ने॒भ्यश्च॒ नमः॑ । वो॒ नमः॑ ।
 नमः॑ स्व॒प॒द्भ्यो नमः॑ । जाग्र॑द्भ्यश्च॒ नमः॑ । वो॒ नमः॑ ।

नमस्तिष्ठद्भ्यो नमः। धावद्भ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः सभाभ्यो नमः। सभापतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो अश्वभ्यो नमः। अश्वपतिभ्यश्च नमः। वो नमः॥

नम आव्याधिनीभ्यो नमः। विविध्यन्तीभ्यश्च नमः। वो नमः।

नम उगणाभ्यो नमः। तृहतीभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो गृत्सेभ्यो नमः। गृत्सपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो व्रातैभ्यो नमः। व्रातपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो गणेभ्यो नमः। गणपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो विरूपेभ्यो नमः। विश्वरूपेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो महद्भ्यो नमः। क्षुल्लकेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो रथिभ्यो नमः। अरथेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो रथैभ्यो नमः। रथपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः सेनाभ्यो नमः। सेनानिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः क्षत्तृभ्यो नमः। सङ्ग्रहीतृभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमस्तक्षभ्यो नमः। रथकारेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः कुलालेभ्यो नमः। कर्मरिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः पुञ्जिष्टैभ्यो नमः। निषादेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नम इषुकृद्भ्यो नमः। धन्वकृद्भ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो मृगयुभ्यो नमः। श्वनिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः श्वभ्यो नमः। श्वपतिभ्यश्च नमः। वो नमः॥

नमो॑ भ॒वाय॑ च॒ नमः॑ । रु॒द्राय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ श॒र्वाय॑ च॒ नमः॑ । प॒शुप॑तये च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ नील॒ग्रीवाय॑ च॒ नमः॑ । शि॒ति॒क॒ण्ठाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ क॒पर्दि॑ने च॒ नमः॑ । व्यु॒त्त॒केशाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ स॒हस्रा॑क्षाय च॒ नमः॑ । श॒त॒ध॒न्व॒ने च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ गि॒रि॒शाय॑ च॒ नमः॑ । शि॒पि॒वि॒ष्टाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ मी॒ढुष्ट॑माय च॒ नमः॑ । इ॒षु॒म॒ते च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ ह॒स्वाय॑ च॒ नमः॑ । वा॒म॒नाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ बृ॒ह॒ते च॒ नमः॑ । व॒र्षी॒य॒से च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ वृ॒द्धाय॑ च॒ नमः॑ । सं॒वृ॒ध्व॒ने च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ अ॒ग्रि॒याय॑ च॒ नमः॑ । प्र॒थ॒माय॑ च॒ नमः॑ ।
 नम॑ आ॒श॒वे च॒ नमः॑ । अ॒जि॒राय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ शी॒घ्रि॒याय॑ च॒ नमः॑ । शी॒भ्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नम॑ ऊ॒र्म्याय॑ च॒ नमः॑ । अ॒व॒स्व॒न्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ स्रो॒त॒स्याय॑ च॒ नमः॑ । द्वी॒प्याय॑ च॒ नमः॑ ॥

नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॑ च॒ नमः॑ । क॒नि॒ष्ठाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ पू॒र्व॒जाय॑ च॒ नमः॑ । अ॒प॒र॒जाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ म॒ध्य॒माय॑ च॒ नमः॑ । अ॒प॒ग॒ल्भाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ जघ॒न्याय॑ च॒ नमः॑ । बु॒ध्नि॒याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ सो॒भ्याय॑ च॒ नमः॑ । प्र॒ति॒स॒र्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ या॒म्याय॑ च॒ नमः॑ । क्षे॒म्याय॑ च॒ नमः॑ ।

नम॑ उ॒र्व॒र्याय॑ च॒ नमः॑ । ख॒ल्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ श्लो॒क्याय॑ च॒ नमः॑ । अ॒व॒सा॒न्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ व॒न्याय॑ च॒ नमः॑ । क॒क्ष्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ श्र॒वाय॑ च॒ नमः॑ । प्र॒ति॒श्र॒वाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नम॑ आ॒शु॒षे॒णाय॑ च॒ नमः॑ । आ॒शु॒र॒थाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ शू॒राय॑ च॒ नमः॑ । अ॒व॒भि॒न्द॒ते च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ व॒र्मि॒णे च॒ नमः॑ । व॒रू॒थि॒ने च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ बि॒ल्मि॒ने च॒ नमः॑ । क॒व॒चि॒ने च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ श्रु॒ताय॑ च॒ नमः॑ । श्रु॒त॒से॒नाय॑ च॒ नमः॑ ॥

नमो॑ दु॒न्दु॒भ्याय॑ च॒ नमः॑ । आ॒ह॒न॒न्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ धृ॒ष्ण॒वे च॒ नमः॑ । प्र॒मृ॒शाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ दू॒ताय॑ च॒ नमः॑ । प्र॒हि॒ताय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ नि॒ष॒ङ्गि॒णे च॒ नमः॑ । इ॒षु॒धि॒म॒ते च॒ नमः॑ ।
 नम॑ स्ती॒क्ष्णेष॑वे च॒ नमः॑ । आ॒यु॒धि॒ने च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ स्वा॒यु॒धाय॑ च॒ नमः॑ । सु॒ध॒न्व॒ने च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ स्नु॒त्याय॑ च॒ नमः॑ । प॒थ्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ का॒ट्याय॑ च॒ नमः॑ । नी॒प्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ सू॒द्याय॑ च॒ नमः॑ । स॒र॒स्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ ना॒द्याय॑ च॒ नमः॑ । वै॒श॒न्ताय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ कू॒प्याय॑ च॒ नमः॑ । अ॒व॒ट्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ व॒र्ष्याय॑ च॒ नमः॑ । अ॒व॒र्ष्याय॑ च॒ नमः॑ ।

नमो॑ मे॒घ्याय॑ च॒ नमः॑ । वि॒द्युत्या॑य च॒ नमः॑ ।
 नम॑ ई॒ध्रिया॑य च॒ नमः॑ । आ॒त॒प्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ वा॒त्याय॑ च॒ नमः॑ । रे॒ष्मिया॑य च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ वा॒स्त॒व्याय॑ च॒ नमः॑ । वा॒स्तु॒पाय॑ च॒ नमः॑ ॥

नमः॑ सो॒माय॑ च॒ नमः॑ । रु॒द्राय॑ च॒ नमः॑ ।
 नम॑स्ता॒म्राय॑ च॒ नमः॑ । अ॒रु॒णाय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमः॑ श॒ङ्गाय॑ च॒ नमः॑ । प॒शुप॑तये च॒ नमः॑ ।
 नम॑ उ॒ग्राय॑ च॒ नमः॑ । भी॒माय॑ च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ अ॒ग्रेव॑धाय च॒ नमः॑ । दू॒रेव॑धाय च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ ह॒न्त्रे च॒ नमः॑ । ह॒नीय॑से च॒ नमः॑ ।
 नमो॑ वृ॒क्षेभ्यो॑ नमः॑ । ह॒रि॒केशे॑भ्यो नमः॑ ।
 नम॑स्ता॒राय॑ नमः॑ । नमः॑ श॒म्भवे॑ च॒ नमः॑ ।
 म॒योभ॑वे च॒ नमः॑ । नमः॑ श॒ङ्करा॑य च॒ नमः॑ ।
 म॒यस्क॑राय च॒ नमः॑ । नमः॑ शि॒वाय॑ च॒ नमः॑ ।
 शि॒व॒त॒राय॑ च॒ नमः॑ । नम॑स्ती॒र्थ्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 कू॒ल्याय॑ च॒ नमः॑ । नमः॑ पा॒र्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 अ॒वा॒र्याय॑ च॒ नमः॑ । नमः॑ प्र॒त॒र॒णाय॑ च॒ नमः॑ ।
 उ॒त्त॒र॒णाय॑ च॒ नमः॑ । नम॑ आ॒ता॒र्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 आ॒ला॒द्याय॑ च॒ नमः॑ । नमः॑ श॒ष्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 फे॒न्याय॑ च॒ नमः॑ । नमः॑ सि॒क॒त्याय॑ च॒ नमः॑ ।
 प्र॒वा॒ह्याय॑ च॒ नमः॑ ॥

नम इरिण्याय च नमः । प्रपथ्याय च नमः ।
 नमः किंशिलाय च नमः । क्षयणाय च नमः ।
 नमः कपर्दिने च नमः । पुलस्तये च नमः ।
 नमो गोष्ठ्याय च नमः । गृह्याय च नमः ।
 नमस्तल्प्याय च नमः । गेह्याय च नमः ।
 नमः काठ्याय च नमः । गह्वरेष्ठाय च नमः ।
 नमो हृदय्याय च नमः । निवेष्ट्याय च नमः ।
 नमः पांसव्याय च नमः । रजस्याय च नमः ।
 नमः शुष्क्याय च नमः । हरित्याय च नमः ।
 नमो लोप्याय च नमः । उलप्याय च नमः ।
 नम ऊर्व्याय च नमः । सूर्म्याय च नमः ।
 नमः पर्ण्याय च नमः । पर्णशद्याय च नमः ।
 नमोऽपगुरमाणाय च नमः । अभिघ्नते च नमः ।
 नम आखिवदते च नमः । प्रखिवदते च नमः । नमो वो नमः ।
 किरिकेभ्यो नमः । देवानां हृदयेभ्यो नमः ।
 नमो विक्षीणकेभ्यो नमः । नमो विचिन्वत्केभ्यो नमः ।
 नम अनिर्हतेभ्यो नमः । नम आमीवत्केभ्यो नमः ।

॥ प्रदक्षिणम् ॥

द्रापे अन्धसस्यते दरिद्रन्नीललोहित। एषां पुरुषाणामेषां पशूनां
 मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनऽऽममत् ॥ या ते रुद्र शिवा तनूः
 शिवा विश्वाहभेषजी। शिवा रुद्रस्य भेषजी तया नो मृड जीवसे ॥
 इमां रुद्राय तवसे कपर्दिनै क्षयद्वीराय प्रभरामहे मतिम् ॥ यथा
 नः शमसद्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मिन्ननातुरम् ॥ मृडा नो
 रुद्रोत नो मयस्कृधि क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते। यच्छं च योश्च
 मनुरायजे पिता तदश्याम तव रुद्र प्रणीतौ ॥ मा नो महान्तमुत
 मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नोऽवधीः
 पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः ॥ मा नस्तोके
 तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा
 नो रुद्र भामितोऽवधीरूहविष्मन्तो नमसा विधेम ते ॥ आरात्ते
 गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रमस्मे ते अस्तु। रक्षा च नो
 अधि च देव ब्रूहधा च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः ॥ स्तुहि श्रुतं
 गर्तसदं युवानं मृगं न भीममुपहन्तुमुग्रम्। मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो
 अन्यन्ते अस्मन्निवपन्तु सेनाः ॥ परिणो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु परि
 त्वेषस्य दुर्मतिरघायोः। अव स्थिरा मघवश्चस्तनुष्व मीद्वस्तोकाय
 तनयाय मृडय ॥ मीढुष्टम शिवतम शिवो नः सुमना भव।
 परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान आ चर पिनाकं बिभ्रदा
 गहि ॥ विकिरिद् विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्रं
 हेतयोऽन्यमस्मन्निवपन्तु ताः ॥ सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्त्व

हेतयः। तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि॥ प्रदक्षिणं
कृत्वा॥

॥ नमस्काराः ॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषां सहस्रयोजने-
ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥ १ ॥

अस्मिन् महत्यर्णवैऽन्तरिक्षे भवा अधि। तेषां सहस्रयोजने-
ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥ २ ॥

नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः। तेषां
सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥ ३ ॥

नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिवः रुद्रा उपश्रिताः। तेषां
सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥ ४ ॥

ये वृक्षेषु सस्पर्शरा नीलग्रीवा विलोहिताः। तेषां सहस्रयोजने-
ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥ ५ ॥

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः। तेषां सहस्रयोजने-
ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥ ६ ॥

ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान्। तेषां सहस्रयोजने-
ऽवधन्वानि तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥ ७ ॥

ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि
तन्मसि। श्री महादेवादिभ्यो नमः ॥ ८ ॥

ये ती॒र्थानि॑ प्र॒चर॑न्ति सृ॒काव॑न्तो निष॒ङ्गिणः॑ । तेषां॑ सह॒स्रयो॒जने॒
ऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि । श्री महादे॒वादि॒भ्यो नमः॑ ॥ ९ ॥

य ए॒ताव॑न्तश्च भू॒यांसश्च॑ दि॒शौ रु॒द्रा वि॑तस्थि॒रे । तेषां॑
सह॒स्रयो॒जने॒ऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि । श्री महादे॒वादि॒भ्यो नमः॑ ॥ १० ॥

नमो॑ रु॒द्रेभ्यो॑ ये पृ॒थिव्यां॑ येषा॒मन्नमिष॑वस्तेभ्यो दश प्राची॒र्दश॑
दक्षि॒णा दश॑ प्र॒तीची॒र्दशोदी॑ची॒र्दशो॒र्ध्वास्ते॑भ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु
ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॒ जम्भे॑ दधामि । श्री महादे॒वादि॒भ्यो
नमः॑ ॥ ११ ॥

नमो॑ रु॒द्रेभ्यो॑ येऽन्तरि॑क्षे येषां वा॒त इष॑वस्तेभ्यो दश प्राची॒र्दश॑
दक्षि॒णा दश॑ प्र॒तीची॒र्दशोदी॑ची॒र्दशो॒र्ध्वास्ते॑भ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु
ते यं द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॒ जम्भे॑ दधामि । श्री महादे॒वादि॒भ्यो
नमः॑ ॥ १२ ॥

नमो॑ रु॒द्रेभ्यो॑ ये दि॒वि येषां॑ व॒रुषमिष॑वस्तेभ्यो दश प्राची॒र्दश॑ दक्षि॒णा
दश॑ प्र॒तीची॒र्दशोदी॑ची॒र्दशो॒र्ध्वास्ते॑भ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं
द्वि॒ष्मो यश्च॑ नो द्वेष्टि॒ तं वो॒ जम्भे॑ दधामि । श्री महादे॒वादि॒भ्यो
नमः॑ ॥ १३ ॥

नमस्कारान् कृत्वा ॥

॥ चमकानुवाकैः प्रार्थना ॥

अग्नाविष्णू सजोषसेमा वर्धन्तु वां गिरः । द्युमैर्वाजैभिरागतम् ॥

वाजश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च
मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे
प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे
वाक्च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च
मे सहश्च म आयुश्च मे जरा च म आत्मा च मे तनूश्च मे शर्म च
मे वर्म च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि च मे परूषि च मे शरीराणि च
मे ॥ १ ॥

ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमश्च मेऽम्भश्च
मे जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे
द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे
धनं च मे वशश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च मे जातं च मे
जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं
च मे भविष्यच्च मे सुगं च मे सुपथं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्च मे क्लृप्तं
च मे क्लृप्तिश्च मे मतिश्च मे सुमतिश्च मे ॥ २ ॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे
भद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता
च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविच्च मे
ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च म ऋतं च मेऽमृतं च
मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च
मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे ॥ ३ ॥

ऊ॒र्क् मे सूनृ॑ता च मे प॒यश्च मे रस॑श्च मे घृ॒तं च मे म॒धु च मे स॒ग्धिश्च
 मे स॒पी॒तिश्च मे कृ॒षिश्च मे वृ॒ष्टिश्च मे जै॒त्रं च म॒ औ॒द्भि॒द्यं च मे र॒यिश्च
 मे रा॒यश्च मे पु॒ष्टं च मे पु॒ष्टिश्च मे वि॒भु च मे प्र॒भु च मे ब॒हु च मे भू॒यश्च
 मे पू॒र्णं च मे पू॒र्ण॒तरं च मेऽक्षि॑तिश्च मे कू॒य॒वाश्च मेऽन्नं॑ च मेऽक्षु॑च्च
 मे व्री॒ह॒यश्च मे य॒वाश्च मे मा॒षाश्च मे ति॒लाश्च मे मु॒द्गाश्च मे ख॒ल्वाश्च
 मे गो॒धूमा॑श्च मे म॒सुरा॑श्च मे प्रि॒यङ्ग॑वश्च मेऽण॑वश्च मे श्या॒माका॑श्च मे
 नी॒वारा॑श्च मे ॥ ४ ॥

अ॒श्मा च मे मृ॒त्ति॒का च मे गि॒र॒यश्च मे प॒र्व॒ताश्च मे सि॒क॒ताश्च मे
 व॒न॒स्प॒त॒यश्च मे हि॒र॒ण्यं च मेऽय॑श्च मे सी॒सं च मे त्र॒पु॒श्च मे श्या॒मं च
 मे लो॒हं च मेऽग्नि॑श्च म॒ आप॑श्च मे वी॒रु॒धश्च म॒ ओष॑धयश्च मे कृ॒ष्ट॒प॒च्यं
 च मेऽकृ॑ष्ट॒प॒च्यं च मे ग्रा॒म्याश्च मे प॒श॒व॒ आ॒र॒ण्याश्च य॒ज्ञेन॑ क॒ल्प॒न्तां
 वि॒त्तं च मे वि॒त्ति॑श्च मे भू॒तं च मे भू॒ति॑श्च मे व॒सु च मे व॒स॒ति॑श्च मे
 क॒र्म च मे श॒क्ति॑श्च मेऽर्थ॑श्च म॒ ए॒मश्च म॒ इति॑श्च मे ग॒ति॑श्च मे ॥ ५ ॥

अ॒ग्निश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे सो॒मश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे स॒वि॒ता च म॒ इन्द्र॑श्च मे
 सर॑स्वती च म॒ इन्द्र॑श्च मे पू॒षा च म॒ इन्द्र॑श्च मे बृ॒ह॒स्प॒ति॑श्च म॒ इन्द्र॑श्च
 मे मि॒त्रश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे व॒रु॒णश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे त्व॒ष्टा च म॒ इन्द्र॑श्च मे
 धा॒ता च म॒ इन्द्र॑श्च मे वि॒ष्णुश्च म॒ इन्द्र॑श्च मेऽश्वि॑नौ च म॒ इन्द्र॑श्च मे
 म॒रु॒तश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे वि॒श्वे च मे दे॒वा इन्द्र॑श्च मे पृ॒थि॒वी च म॒ इन्द्र॑श्च
 मेऽन्त॑रि॒क्षं च म॒ इन्द्र॑श्च मे द्यौश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे दि॒शश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे
 मूर्धा च म॒ इन्द्र॑श्च मे प्र॒जाप॑तिश्च म॒ इन्द्र॑श्च मे ॥ ६ ॥

अ॒श्वश्च मे र॒श्मिश्च मेऽदा॑भ्यश्च मेऽधि॑पतिश्च म॒ उपा॑श्वश्च
 मेऽन्त॑र्या॒मश्च म॒ ऐ॒न्द्र॒वा॒य॒वश्च मे मै॒त्रा॒व॒रु॒णश्च म॒ आ॒श्वि॒नश्च मे

प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्च मे मन्थी च म आग्रयणश्च मे वैश्वदेवश्च मे
ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च म ऋतुग्रहाश्च मेऽतिग्राह्याश्च म ऐन्द्राग्रश्च मे
वैश्वदेवश्च मे मरुत्वतीयाश्च मे माहेन्द्रश्च म आदित्यश्च मे सावित्रश्च
मे सारस्वतश्च मे पौष्णश्च मे पालीवतश्च मे हारियोजनश्च मे ॥ ७ ॥

इध्मश्च मे बर्हिश्च मे वेदिश्च मे धिष्णिषाश्च मे सुचश्च मे चमसाश्च मे
ग्रावाणश्च मे स्वरवश्च म उपरवाश्च मेऽधिषवणे च मे द्रोणकलशश्च
मे वायव्यानि च मे पूतभृच्च म आधवनीयश्च म आग्नीध्रं च मे हविर्धानं
च मे गृहाश्च मे सदश्च मे पुरोडाशाश्च मे पचताश्च मेऽवभृथश्च मे
स्वगाकारश्च मे ॥ ८ ॥

अग्निश्च मे घर्मश्च मेऽर्कश्च मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मेऽश्वमेधश्च मे
पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्करीरङ्गुलयो दिशश्च
मे यज्ञेन कल्पन्तामृक् मे सामं च मे स्तोमश्च मे यजुश्च मे दीक्षा च
मे तपश्च म ऋतुश्च मे व्रतं च मेऽहोरात्रयोर्वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे च मे
यज्ञेन कल्पेताम् ॥ ९ ॥

गर्भाश्च मे वत्साश्च मे त्र्यविश्च मे त्र्यवी च मे दित्यवाच्च मे दित्यौही
च मे पञ्चाविश्च मे पञ्चावी च मे त्रिवत्सश्च मे त्रिवत्सा च मे
तुर्यवाच्च मे तुर्यौही च मे पष्ठवाच्च मे पष्ठौही च म उक्षा च मे
वशा च म ऋषभश्च मे वेहच्च मेऽनङ्गां च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन
कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन
कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पतां श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन
कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन
कल्पताम् ॥ १० ॥

एका च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे नव च म एकादश
 च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे नवदश च
 म एकविंशतिश्च मे त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे
 सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च म एकत्रिंशच्च मे त्रयस्त्रिंशच्च
 मे चतस्रश्च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे षोडश च मे विंशतिश्च मे
 चतुर्विंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मे द्वात्रिंशच्च मे षड्विंशच्च मे
 चत्वारिंशच्च मे चतुश्चत्वारिंशच्च मेऽष्टाचत्वारिंशच्च मे वाजश्च
 प्रसवश्चापिजश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यश्रियश्चान्त्यायनश्चान्त्यश्च
 भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च ॥ ११ ॥

महादेवादिभ्यो नमः ॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि ॥

इडा देवहर्मनुर्यज्ञनीर्बृहस्पतिरुक्थामदानि शस्त्रिषद्विश्वेदेवाः
 सूक्तवाचः पृथिवि मातर्मा मा हिंसीर्मधु मनिष्ये मधु जनिष्ये मधु
 वक्ष्यामि मधु वदिष्यामि मधुमतीं देवेभ्यो वाचमुद्यासः शुश्रूषेण्या
 मनुष्येभ्यस्तं मा देवा अवन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः ।

सर्वेभ्यः सर्वश्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि ।

तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणो-
 ऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् ॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि ।
 तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ (दशवारं जपेत् ।)
 महादेवादिभ्यो नमः ॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि ॥

॥ प्रार्थना ॥

॥ श्रीरुद्रजपः ॥

अस्य श्री रुद्राध्याय-प्रश्न-महामन्त्रस्य । अघोर ऋषिः ।
 अनुष्टुप् छन्दः । सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स
 एष रुद्रो देवता ॥
 नमः शिवायेति बीजम् । शिवतरायेति शक्तिः ।
 महादेवायेति कीलकम् ।
 श्री साम्बसदाशिवप्रसादसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥

॥ करन्यासः ॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ।
 दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः ।
 चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः ।
 निरूढपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः ।
 ज्योतिष्टोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः ।
 सर्वक्रत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ।

॥ अङ्गन्यासः ॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः ।
 दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा ।
 चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट् ।
 निरूढपशुबन्धात्मने कवचाय हुं ।
 ज्योतिष्ठोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट् ।
 सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट् ।
 भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः ।

॥ ध्यानम् ॥

आपाताल-नभः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत्
 ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्ग-मौलि-विलसत्-पूर्णेन्दु-वान्तामृतैः ।
 अस्तोकाप्लुतमेकमीशमनिशं रुद्रानुवाकान् जपन्
 ध्यायेदीप्सितसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिञ्चेच्छिवम् ॥

ब्रह्माण्ड-व्याप्त-देहा भसित-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः
 कण्ठे कालाः कपर्दा-कलित-शशि-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः ।
 त्र्यक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः
 रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम् ॥
 ॥ पञ्चपूजा ॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि।
 हं आकाशात्मने पूष्पैः पूजयामि।
 यं वाय्वात्मने धूपमाघ्रापयामि।
 रं अग्न्यात्मने दीपं दर्शयामि।
 वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि।
 सं सर्वात्मने सर्वोपचारपूजां समर्पयामि।

ॐ गणानां त्वा गणपतिं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्।
 ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नूतिभिः सीद सादनम्॥
 ॐ महागणपतये नमः ॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे
 भद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता
 च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविच्च मे
 ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च मे ऋतं च मेऽमृतं
 च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं
 च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे ॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय ॥

नमस्ते रुद्र मन्यव उतो त इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने
 बाहुभ्यामुत ते नमः॥ या त इषुः शिवतमा शिवं बभूव ते

धनुः। शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय॥ या ते
 रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी। तया नस्तनुवा शन्तमया
 गिरिशन्ताभिचाकशीहि॥ यामिषुं गिरिशन्त हस्ते बिभर्ष्यस्तवे।
 शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिंसीः पुरुषं जगत्॥ शिवेन वचसा
 त्वा गिरिशाच्छावदामसि। यथा नः सर्वमिज्जगदयक्ष्मं सुमना
 असत्॥ अध्यक्षोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्। अहींश्च
 सर्वाञ्जम्भयन्त्सर्वाश्च यातुधान्यः॥ असौ यस्ताम्रो अरुण
 उत बभ्रुः सुमङ्गलः। ये चेमां रुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः
 सहस्रशोऽवैषां हेड ईमहे॥ असौ योऽवसर्पति नीलग्रीवो
 विलोहितः। उत्तैनं गोपा अदृशन्नदृशन्नुदहार्यः॥ उत्तैनं विश्वा
 भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः। नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय
 मीदुषै॥ अथो ये अस्य सत्त्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः। प्र मुञ्च
 धन्वंनस्त्वमुभयोरात्रियोर्ज्याम्॥ याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो
 वप। अवतत्य धनुस्त्वं सहस्राक्ष शतैषुधे॥ निशीर्य शल्यानां
 मुखा शिवो नः सुमना भव। विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवां
 उत॥ अनैशन्नस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः। या ते हेतिर्मीदुष्टम
 हस्ते बभूव ते धनुः॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिभुज।
 नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवै॥ उभाभ्यामुत ते नमो
 बाहुभ्यां तव धन्वने। परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणक्तु विश्वतः॥
 अथो य इषुधिस्तवऽऽरे अस्मन्नि धौहि तम्॥ १ ॥

[नमस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय
 त्रिपुरान्तकाय त्रिका[ला]ग्रिका[लाय] कालाग्निरुद्राय नीलकण्ठाय

मृत्युञ्जयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय श्रीमन्महादेवाय नमः ॥]

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्ये दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो
हरिकेशेभ्यः पशूनां पतये नमो नमः सस्त्रिञ्जराय त्विषीमते
पथीनां पतये नमो नमो बभ्रुशाय विव्याधिनेऽन्नानां पतये
नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतये नमो नमो भवस्य
हेत्यै जगतां पतये नमो नमो रुद्रायतताविने क्षेत्राणां पतये
नमो नमः सूतायाहन्त्याय वनानां पतये नमो नमो रोहिताय
स्थपतये वृक्षाणां पतये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां
पतये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषधीनां पतये नमो नमः
उच्चैर्घोषायाक्रन्दयते पत्तीनां पतये नमो नमः कृत्स्नवीताय धावते
सत्त्वाणां पतये नमः ॥ २ ॥

नमः सहमानाय निव्याधिन आव्याधिनीनां पतये नमो नमः
ककुभाय निषङ्गिणे स्तेनानां पतये नमो नमो निषङ्गिण इषुधिमते
तस्कराणां पतये नमो नमो वञ्चते परिवञ्चते स्तायूनां पतये नमो
नमो निचेरवे परिचरायारण्यानां पतये नमो नमः सृकाविभ्यो
जिघांसद्भ्यो मुष्णतां पतये नमो नमोऽसिमद्भ्यो नक्तं चरद्भ्यः
प्रकृन्तानां पतये नमो नमः उष्णीषिणे गिरिचराय कुलुञ्चानां पतये
नमो नमः इषुमद्भ्यो धन्वाविभ्यश्च वो नमो नमः आतन्वानेभ्यः
प्रतिदधानेभ्यश्च वो नमो नमः आयच्छद्भ्यो विसृजद्भ्यश्च वो नमो
नमोऽस्यद्भ्यो विध्यद्भ्यश्च वो नमो नमः आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्च
वो नमो नमः स्वपद्भ्यो जाग्रद्भ्यश्च वो नमो नमः स्तिष्ठद्भ्यो
धावद्भ्यश्च वो नमो नमः सभाभ्यः सभापतिभ्यश्च वो नमो नमो

अश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्च वो नमः ॥ ३ ॥

नम आ॒व्या॒धिनी॑भ्यो वि॒विध्य॑न्तीभ्यश्च वो नमो नम उ॒गणा॑भ्यस्तृ॒-
ह॒तीभ्य॑श्च वो नमो नमो गृ॒त्सेभ्यो॑ गृ॒त्सप॑तिभ्यश्च वो नमो नमो
व्रा॒तेभ्यो॑ व्रा॒तप॑तिभ्यश्च वो नमो नमो ग॒णेभ्यो॑ ग॒णप॑तिभ्यश्च वो नमो
नमो वि॒रूपे॑भ्यो वि॒श्वरूपे॑भ्यश्च वो नमो नमो म॒हद्भ्यः, क्षु॒ल्लके॑भ्यश्च
वो नमो नमो र॒थिभ्यो॑ऽर॒थेभ्य॑श्च वो नमो नमो र॒थैभ्यो॑ र॒थप॑तिभ्यश्च
वो नमो नमः से॒नाभ्यः से॒नानि॑भ्यश्च वो नमो नमः, क्ष॒त्तृभ्यः
स॒ङ्ग्रही॑तृभ्यश्च वो नमो नमस्तक्ष॑भ्यो र॒थका॑रेभ्यश्च वो नमो नमः
कु॒ला॒लेभ्यः क॒र्मा॒रेभ्य॑श्च वो नमो नमः पु॒ञ्जिष्टै॑भ्यो नि॒षादे॑भ्यश्च वो
नमो नम इ॒षुकृ॑द्भ्यो ध॒न्वकृ॑द्भ्यश्च वो नमो नमो मृ॒गयु॑भ्यः श्व॒निभ्य॑श्च
वो नमो नमः श्व॒भ्यः श्व॒पति॑भ्यश्च वो नमः ॥ ४ ॥

नमो भ॒वाय॑ च रु॒द्राय॑ च नमः श॒र्वाय॑ च प॒शुप॑तये च नमो
नी॒लग्री॑वाय च शि॒ति॒कण्ठा॑य च नमः क॒प॒र्दि॒ने च व्यु॑त्त॒केशा॑य च
नमः स॒हस्रा॑क्षाय च श॒तध॑न्वने च नमो गि॒रि॒शाय॑ च शि॒पिवि॑ष्टाय
च नमो मी॒ढुष्ट॑माय चेषु॒मते च नमो ह॒स्वाय॑ च वा॒मना॑य च नमो
बृ॒हते च व॑र्षीयसे च नमो वृ॒द्धाय॑ च सं॒वृध्व॑ने च नमो अ॒ग्रि॒याय॑ च
प्र॒थ॒माय॑ च नम आ॒शवे॑ चा॒जि॒राय॑ च नमः शी॒घ्रि॒याय॑ च शी॒भ्याय॑
च नम ऊ॒र्म्या॑य चाव॒स्वन्या॑य च नमः स्रो॒त॒स्याय॑ च द्वा॒प्याय॑
च ॥ ५ ॥

नमो ज्ये॒ष्ठाय॑ च क॒नि॒ष्ठाय॑ च नमः पू॒र्वजा॑य चा॒पर॑जाय च नमो
म॒ध्य॒माय॑ चा॒पग॑ल्भाय च नमो ज॒घ्न्या॑य च बु॒ध्नि॒याय॑ च नमः
सो॒भ्याय॑ च प्र॒तिस॑र्याय च नमो या॒म्याय॑ च क्षे॒म्याय॑ च नम उ॒र्व॒र्याय॑

च खल्पाय च नमः श्लोक्याय चावसान्याय च नमो वन्याय
 च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च नम आशुषेणाय
 चाशुरथाय च नमः शूराय चावभिन्दते च नमो वर्मिणै च वरूथिनै
 च नमो बिल्मिनै च कवचिनै च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च ॥ ६ ॥

नमो दुन्दुभ्याय चऽऽहनन्याय च नमो धृष्णवे च प्रमृशाय च नमो
 दूताय च प्रहिताय च नमो निषङ्गिणै चेषुधिमते च नमस्तीक्ष्णेषवे
 चऽऽयुधिनै च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च नमः स्नुत्याय च
 पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय
 च नमो नाद्याय च वैशन्ताय च नमः कूप्याय चावट्याय च नमो
 वर्ष्याय चावर्ष्याय च नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नम ईध्रियाय
 चऽऽतप्याय च नमो वात्याय च रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च
 वास्तुपाय च ॥ ७ ॥

नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च नमः शङ्गाय च
 पशुपतये च नम उग्राय च भीमाय च नमो अग्रेवधाय च दूरेवधाय च
 नमो हन्त्रे च हनीयसे च नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमस्ताराय नमः
 शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय
 च शिवतराय च नमस्तीर्थ्याय च कूल्याय च नमः पार्याय चावार्याय
 च नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च नम आतार्याय चऽऽलाद्याय च
 नमः शष्याय च फेन्याय च नमः सिकत्याय च प्रवाह्याय च ॥ ८ ॥

नम इरिण्याय च प्रपथ्याय च नमः किंशिलाय च क्षयणाय
 च नमः कपर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च

नमस्तल्य्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठाय च नमो
हृदय्याय च निवेष्ट्याय च नमः पांसव्याय च रजस्याय च नमः
शुष्क्याय च हरित्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय च नम ऊर्व्याय
च सूर्म्याय च नमः पण्याय च पर्णशद्याय च नमोऽपगुरमाणाय
चाभिघ्नते च नम आखिवदते च प्रखिवदते च नमो वः किरिकेभ्यो
देवानां हृदयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नम
आनिरहतेभ्यो नम आमीवत्केभ्यः ॥ ९ ॥

द्रापे अन्धसस्पते दरिद्रन्नीललोहित। एषां पुरुषाणामेषां पशूनां
मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनऽऽममत् ॥ या ते रुद्र शिवा तनूः
शिवा विश्वाहभेषजी। शिवा रुद्रस्य भेषजी तया नो मृड जीवसै ॥
इमां रुद्राय तवसे कपर्दिनै क्षयद्वीराय प्रभरामहे मतिम् ॥ यथा
नः शमसद्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मिन्ननातुरम् ॥ मृडा
नो रुद्रोत नो मयस्कृधि क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते। यच्छं
च योश्च मनुरायजे पिता तदश्याम तव रुद्र प्रणीतौ ॥ मा नो
महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा
नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः ॥ मा
नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः।
वीरान्मा नो रुद्र भामितो वधीरूहविष्मन्तो नमसा विधेम ते ॥
आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रमस्मे ते अस्तु। रक्षा च
नो अधि च देव ब्रूहधा च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः ॥ स्तुहि श्रुतं
गर्तसदं युवानं मृगं न भीममुपहृत्तुमुग्रम्। मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो
अन्यं ते अस्मन्नि वपन्तु सेनाः ॥ परिणो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु परि

त्वेषस्य दुर्मतिरघायोः। अव स्थिरा मघवच्चस्तनुष्व मीद्वस्तोकाय
तनयाय मृडय॥ मीढुष्टम शिवतम शिवो नः सुमना भव।
परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान आ चर पिनाकं बिभ्रदा
गहि॥ विकिरिद विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्रं
हेतयोऽन्यमस्मन्नि वपन्तु ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्त्व
हेतयः। तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि॥ १०॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषां सहस्रयोजनेऽव
धन्वानि तन्मसि॥ अस्मिन् महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि॥
नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः॥ नीलग्रीवाः
शितिकण्ठा दिवः रुद्रा उपश्रिताः॥ ये वृक्षेषु सस्पिञ्जरा नीलग्रीवा
विलोहिताः॥ ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः॥ ये
अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान्॥ ये पथां पथिरक्षय
ऐलबृदा यव्युधः॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः॥
य एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषां
सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥ नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां
येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वातो वरुषमिषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश
दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु
ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि॥ ११॥

[त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव
बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु
य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो

अस्तु॥ तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य।
 (ऋक्) यक्ष्वामहे सौमनसाय रुद्रं नमोभिर्देवमसुरं दुवस्य॥
 अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः। अयं मे विश्वभेषजोऽयं
 शिवाभिमर्शनः॥

ये ते सहस्रमयुतं पाशा मृत्यो मर्त्याय हन्तवे। तान् यज्ञस्य
 मायया सर्वानव यजामहे। मृत्यवे स्वाहा मृत्यवे स्वाहा॥ ओं
 नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो
 मा विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे
 पाहि॥]

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ चमकप्रश्नः ॥

अग्नाविष्णू सजोषसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युमैर्वाजेभिरागतम्॥
 वाजश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च
 मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे
 प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं च मे
 वाक् च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च
 मे सहश्च म आयुश्च मे जरा च म आत्मा च मे तनूश्च मे शर्म च मे
 वर्म च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि च मे परूषि च मे शरीराणि च मे॥

यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विश्वाधियो रुद्रो महर्षिः।

हिरण्यगर्भं पश्यत जायमानं स नो देवः शुभया स्मृत्याः

संयुनक्तु ॥

अनेन प्रथम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः महादेवः सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ १ ॥

ज्यैष्ठ्यं च मे आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमश्च मेऽम्भश्च
मे जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्षा च मे
द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे
धनं च मे वशश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च मे जातं च मे
जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं
च मे भविष्यच्च मे सुगं च मे सुपथं च मे ऋद्धं च मे ऋद्धिश्च मे क्लृप्तं
च मे क्लृप्तिश्च मे मतिश्च मे सुमतिश्च मे ॥

यस्मात्परं नापरमस्ति किञ्चिद्यस्मान्नाणीयो न ज्यायोऽस्ति कश्चित् ।
वृक्ष इव स्तब्धो दिवि तिष्ठत्येकस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम् ॥

अनेन द्वितीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः शिवः सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ २ ॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे
भद्रं च मे श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता
च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविच्च मे
ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च मे ऋतं च मेऽमृतं च
मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च
मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे ॥

न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैके अमृतत्वमानशुः ।

परेण नाकं निहितं गुहायां विभ्राजदेतद्यतयो विशन्ति ॥

अनेन तृतीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः श्री रुद्रः सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ ३ ॥

ऊर्क् मे सूनृता च मे पयश्च मे रसश्च मे घृतं च मे मधु च मे सग्धिश्च
मे सपीतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च मे औद्भिद्यं च मे रयिश्च
मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभु च मे प्रभु च मे बहु च मे भूयश्च
मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मेऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षुच्च
मे व्रीहयश्च मे यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वाश्च
मे गोधूमाश्च मे मसुराश्च मे प्रियङ्गवश्च मेऽणवश्च मे श्यामकाश्च मे
नीवाराश्च मे ॥

वेदान्तविज्ञानसुनिश्चिताः सन्न्यास योगाद्यतयः शुद्धसत्त्वाः ।
ते ब्रह्मलोके तु परान्तकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे ॥

अनेन चतुर्थ-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः शङ्करः सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ ४ ॥

अश्मा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिकताश्च मे
वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मेऽयश्च मे सीसं च मे त्रपुश्च मे श्यामं च
मे लोहं च मेऽग्निश्च मे आपश्च मे वीरुधश्च मे ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं
च मेऽकृष्टपच्यं च मे ग्राम्याश्च मे पशव आरण्याश्च यज्ञेन कल्पन्तां
वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे वसु च मे वसतिश्च मे
कर्म च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च मे एमश्च मे इतिश्च मे गतिश्च मे ॥

दहं विपापं परमैऽश्मभूतं यत्पुण्डरीकं पुरमध्यसङ्स्थम् ।
तत्रापि दहं गगनं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपासितव्यम् ॥

अनेन पञ्चम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः नीललोहितः सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ ५ ॥

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे सविता च म इन्द्रश्च मे
सरस्वती च म इन्द्रश्च मे पूषा च म इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च
मे मित्रश्च म इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा च म इन्द्रश्च मे
धाता च म इन्द्रश्च मे विष्णुश्च म इन्द्रश्च मेऽश्विनौ च म इन्द्रश्च मे
मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रश्च मे पृथिवी च म इन्द्रश्च
मेऽन्तरिक्षं च म इन्द्रश्च मे द्यौश्च म इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे
मूर्धा च म इन्द्रश्च मे प्रजापतिश्च म इन्द्रश्च मे ॥

यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः ।

तस्य प्रकृतिं लीनस्य यः परः स महेश्वरः ॥

अनेन षष्ठम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः ईशानः सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ ६ ॥

अशुश्च मे रश्मिश्च मेऽदाभ्यश्च मेऽधिपतिश्च म उपाशुश्च
मेऽन्तर्यामश्च म ऐन्द्रवायवश्च मे मैत्रावरुणश्च म आश्विनश्च मे
प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्च मे मन्थी च म आग्रयणश्च मे वैश्वदेवश्च मे
ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च म ऋतुग्रहाश्च मेऽतिग्राह्याश्च म ऐन्द्राग्रश्च मे
वैश्वदेवश्च मे मरुत्वतीयाश्च मे माहेन्द्रश्च म आदित्यश्च मे सावित्रश्च
मे सारस्वतश्च मे पौष्णश्च मे पालीवतश्च मे हारियोजनश्च मे ॥

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः ।

भवे भवे नाति भवे भवस्व माम् । भवोद्भवाय नमः ॥

अनेन सप्तम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः विजयः सुप्रीतः

सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ ७ ॥

इध्मश्च मे बर्हिश्च मे वेदिश्च मे धिष्णि॑याश्च मे सुच॑श्च मे चम॑साश्च मे
ग्रावा॑णश्च मे स्वर॑वश्च म उपर॑वाश्च मेऽधि॑षवणे च मे द्रोण॑कल॒शश्च
मे वाय॑व्यानि च मे पूत॑भृच्च म आध॑वनीयश्च म आग्नी॑ध्रं च मे हवि॑र्धानं
च मे गृहा॑श्च मे सद॑श्च मे पुरो॑डाशाश्च मे पच॑ताश्च मेऽव॑भृथश्च मे
स्वगा॑कारश्च मे ॥

वाम॑देवाय नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॒ नमः॑ श्रे॒ष्ठाय॒ नमो॑ रु॒द्राय॒ नमः॑ काला॑य
नमः॑ कल॑विकर॒णाय॒ नमो॑ बल॑विकर॒णाय॒ नमो॑ बला॑य नमो॑
बल॑प्रमथनाय॒ नमः॑ सर्व॑भूतदमनाय॒ नमो॑ मनो॑न्मनाय॒ नमः॑ ॥

अनेन अष्टम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः भीमः सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ ८ ॥

अग्नि॑श्च मे घ॒र्मश्च॑ मेऽर्क॑श्च मे सूर्य॑श्च मे प्रा॒णश्च॑ मेऽश्व॑मेधश्च मे
पृथि॑वी च मेऽदि॑तिश्च मे दि॒तिश्च॑ मे द्यौश्च॑ मे श॒क्ररी॑रज्जुल॒यो दि॑शश्च
मे य॒ज्ञेन॑ कल्पन्ता॒मृक् च॑ मे साम॑ च मे स्तोम॑श्च मे यजु॑श्च मे दी॒क्षा च॑
मे तप॑श्च म ऋ॒तुश्च॑ मे व्र॒तं च॑ मेऽहो॑रात्रयोर्वृ॒ष्ट्या बृ॑हद्रथन्तरे च मे
य॒ज्ञेन॑ कल्पेताम् ॥

अ॒घोरे॑भ्योऽथ॒ घोरे॑भ्यो॒ घोर॑घोरतरेभ्यः ।

सर्वे॑भ्यः सर्व॑शर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रु॒द्ररू॑पेभ्यः ॥

अनेन नवम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः देवदेवः सुप्रीतः
सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ ९ ॥

गर्भा॑श्च मे व॒त्साश्च॑ मे त्र्य॒विश्च॑ मे त्र्य॒वी च॑ मे दि॒त्यवा॑च्च मे दि॒त्यौही॑
च॑ मे पञ्चा॑विश्च मे पञ्चा॒वी च॑ मे त्रि॒वत्स॑श्च मे त्रि॒वत्सा॑ च॑ मे तु॒र्यवा॑च्च

मे तुयौही च मे पष्ठवाच्च मे पष्ठौही च म उक्षा च मे वशा च म
 ऋषभश्च मे वेहच्च मेऽनङ्गां च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां
 प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां
 चक्षुर्यज्ञेन कल्पतां श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां
 वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पताम् ॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि । तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥
 अनेन दशम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः भवोद्भवः सुप्रीतः
 सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ १० ॥

एका च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे नव च म एकादश
 च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे नवदश च
 म एकविंशतिश्च मे त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे
 सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च म एकत्रिंशच्च मे त्रयस्त्रिंशच्च
 मे चतस्रश्च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे षोडश च मे विंशतिश्च मे
 चतुर्विंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मे द्वात्रिंशच्च मे षड्विंशच्च मे
 चत्वारिंशच्च मे चतुश्चत्वारिंशच्च मेऽष्टाचत्वारिंशच्च मे वाजश्च
 प्रसवश्चापिजश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यश्रियश्चान्त्यायनश्चान्त्यश्च
 भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च ॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणो-
 ऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् ॥

अनेन एकादश-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः आदित्यात्मकः श्री रुद्रः
 सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु ॥ ११ ॥

[इडा देवहर्मनुर्यज्ञनीर्बृहस्पतिरुक्थामदानि शस्सिषद्विश्वेदेवाः

सूक्तवाचः पृथिवि मातर्मा मा हि॑सीर्मधु॑ मनिष्ये॒ मधु॑ जनिष्ये॒ मधु॑
 वक्ष्यामि॒ मधु॑ वदिष्यामि॒ मधु॑मतीं दे॒वेभ्यो॑ वाचमु॒द्यासः॑ शुश्रूषे॒ण्या
 मनुष्येभ्यस्तं मा दे॒वा अव॑न्तु शोभायै॑ पि॒तरोऽनु॑मदन्तु ॥]

॥ ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑ ॥

